DÖNÜŞÜM

bugün yarına çıkar

5

AÇIKLAMA

DÖNÜŞÜME YAPILAN SALDIRILAR VE BULANDIRILMAK İSTENEN GERÇEK

Genel Durum :

Dergimizin Kızılayda her on beş günde bir satışı sırasında yaratılan olaylar gittikçe gelişme ve berraklaşma eğilimindedir. Birinci sayımızın satışı sırasında örgütlenmemiş bir kaç reaksiyonerin kaba tepkisi diye nitelendirilecek olan bu saldırılar gittikçe örgütlü kişilerin bilinçli ve hesaplı davranışları durumuna gelmiş ve son evresiyle hükümetin, basının ve güvenlik kuvvetlerinin de taraf tutarak katıldığı politik bir eylem anlamına bürünmüştür.

Saldırılar :

Dergimiz bizzat kendimiz tarafından satılmaktadır. Sırası gelmişken bunun nedenini açıklamak isteriz. Bir sonraki sayımızı çıkarabilmek için sahip olmamız gereken maddi güç derginin bizzat kendimiz tarafından satılmasıyla elde edilebilmektedir. Dergimizin satışı sırasında bazı kişiler önce küfürle ve hakaretle saldırıya başlamakta, daha sonra işi yumruk ve tekmeye vardırmaktadırlar. Hattâ dördüncü sayımız satılırken saldırganlar doğrudan doğruya yumruk ve tekmeyle saldırıya geçtiler. Güvenlik kuvvetlerinin bu olaylar karşısında tutumu ise şudur: Saldırıya uğrayanları toplayıp götürmek, 23 saat karakolda bekletmek ve 24 üncü saat dolarken halkı rahatsız etmek - Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasını çiğnemek gibi suç isnatlarıyla suçüstü mahkemesine sevketmek. Oysa halkı kimlerin rahatsız ettiği, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasını kimlerin çiğnediği ortadadır. Birinci sayımızı ancak üçer-beşer kişilik iki grup halinde satan bizler uğradığımız saldırılar ve güvenlik kuvvetlerinin tutumu karşısında kendimiz bile farkında olmadan çoğaldık. Düzenin orman yasalarıyla çiğnenmesi ve Güvenlik Kuvvetlerinin tutumu üzerine bizi korumak için Kızılayda toplanan arkadaşlarımızı önleyemezdik, önleyemeyiz. Bu kaba kuvvet gösterilerinin yanı sıra bir kısım basın da aleyhimizde görülmemiş bir yaygara koparmaktadır. Olayları göz göre göre tersine çeviren ve hayasızca yalan söyleyen bu bir kısım basın Kızılay'ın Komünistler tarafından basıldığını iddia ederek, bir dehşet havası yaratmak istemekte, halkı tahrik etmek için cinayeti ve terörü kışkırtmaktan çekinmemektedir. Nitekim üstümüze yumruk ve tekmeyle saldıranlar da «Kahrolsun Komünistler», «Vatan Hainlerine Ölüm» gibi tempolar tutarak bu kışkırtmaların sonuçsuz kalmadığını göstermektedirler. Bu bir kısım basının görülmemiş yaygarasının etkisinde kaldığı anlaşılan özel hükümet komisyonu dergimiz hakkında bir karar almak zorunluğunu duymuş ancak Dönüşümcülerin dergilerini bağırarak satmalarına engel olmaktan başka varacak bir karar bulamamıştır.

Dönüşümcüler kimdir?

Dönüşüm dergisini çıkaran bizler çoğunlukla çeşitli fakültelerde öğrenciyiz. Amacımız temelini insanseverliğimizde ve yurtseverliğimizde bulan toplumcu düşüncelerimizi yaymaktır. Dönüşüm'ü bunun için çıkarıyoruz. Toplumcu arkadaşlarımızdan topladığımız beşer-onar liraların biraraya gelmesiyle çıkarabildiğimiz birinci sayımızdan sonra çıkardığımız öbür saygılarımızın maddi dayanağı dergimizi kendi elimizle satıyor olmamızdır. Hiçbir siyasi kuruluşla doğrudan doğruya bir ilgimiz yoktur. Birer yurttaş olarak elbetteki siyasetle ilgiliyiz. Ve elbette ki görüşlerimiz bir siyasi partinin görüşü ile denk düşebilir. Ancak bu hiçbir zaman o siyasi partiden emir ve yönerge aldığımız anlamına gelmez. Dönüşüm tümüyle, onu çıkaran toplumcu üniversitelilerin eseridir. Bize yönel tilen Komünist olmak suçlaması ise gülünç, iğrenç ve bayağıdır. Tartışmayı düşünce alanında yapamayan geri güçlerin, ilerici güçleri bu suçlamayla sindirmeye ve yok etmeye çalıştığı gerçeği bütün dünyada ve özellikle yurdumuzda çok iyi bilinmektedir. Bu suçlama yapılırken de meselenin iktisadi yönünden çok bazı duygusal yönleri istismar edilmekte, Komünist olmakla suçlandırılan bizlerin böylece ahlâksız, dinsiz ve Türkiyeyi Ruslara satmak isteyen kişiler olduğumuz gibi bir anlam ifade edilmek istenmektedir. BİR KERE ŞURASI APAÇIKTIR Kİ KOMÜNİZM TÜRKİYEDE YASALARLA YASAKLANMIŞTIR VE BU ÜLKENİN SAVCILARI BU YASALARI BİLMEKTEDİRLER. DÖNÜŞÜM KOMÜNİST BİR DERGİ OLSA İDİ ÇOKTAN KAPATILIR VE SORUMLULARI TUTUKLULAR EVİNDE OLURDU. Durum böyle iken bizi dinsizlik, ahlâksızlık ve yurdumuzu Rusyaya satmakla suçlamak isteyenlerin bu tutumları yukarda söylediğimiz gibi gülünç, iğrenç ve bayağıdır. Din, insanın kendi varlığı karşısında kaldığı zaman söz konusu olan bir sorundur ki bir kimsenin dindar ya da dinsiz olması hele lâik bir cumhuriyette bir başkasını ilgilendirmemelidir. Üstelik bunu ayırt etmenin de öyle kesin, geçerli bir ölçüsü yoktur. Ahlâksız olmadığımızın kanıtı ise yaptığımız uğraştır. Derslerimizin yanı sıra giriştiğimiz bu uğraş ve göğüs gerdiğimiz güçlükler ahlâklılığımızın en sağlam bir kanıtı olmalıdır. *Memleketi Ruslara satmaya gelince, bir kere bu memleketin tapusu kimsenin elin-*

de değildir. Üstelik Türk halkı onurlu ve büyük bir halk olduğunu çeşitli deneylerle göstermeği başarmıştır. Bugün onu sömürgecilerin kucağına atanların da bunu anlayacakları gün yakındır. Şimdiye değin hiçbir toplumcunun herhangi bir sosyalist ülkeden herhangi bir çıkarının olduğu hiçbir şekilde kanıtlanmadığı, buna karşılık toplumcu olmayan kişilerin emperyalist ülkelerle yaptıkları alışverişlerin hesabı ortada olduğu halde bizi «Rus uşağı» gibi bir sıfatla aşağılamaya kalkışmak namussuzluğun, kötü niyetliliğin, ya da korkunç bir budalalığın sonucundan başka bir şey olamaz. Sorun memleketi satmaksa, bugün Türkiyeyi emperyalistlere satmak isteyenlerin yarın komünistlere satmak istemeyeceklerini de iddia edemeyiz.

Halkımızın insanca yaşaması, Türk ulusunun güçlü, onurlu bir ulus olması için beyniyle ve bedeniyle didinen, bu uğraşta çıkarcıların baskılarıyla karşılaşıp aklın almayacağı çaresizliklerle karşı karşıya bırakılmak istenilen bizler nasıl herhangi bir ulusun uşağı olabiliriz? Bizi böylece sindirmeye ve yok etmeye çalışanlar bilmelidirler ki yarın herhangi bir sosyalist ülkenin baskısı söz konusu olsa bile buna ilk karşı koyanlar yine bizler oluruz. Çünkü halkımızı sevmesek ve ona güvenmesek toplumcu olamazdık. Ama 1965 yılında bir az gelişmiş ülke sermayecisinin, bir gericinin bunu anlaması güçtür. Sorunun iktisadi ve siyasi yönlerine gelince, Dönüşüm dergisini çıkaranlar ve onun çevresinde toplananlar toplumcu üniversitelilerdir. Toplumcu kavramı, ekonomide ferdiyetçi kavramının karşıtı bir anlam taşır ve toplum yararına plânlı bir devletçiliği ifade eder. Dönüşüm dergisini çıkaranlar Türkiyenin plânlı bir devletçilikle kalkınabileceği kanısındadırlar. Türkiyenin özel girişimler yoluyla neden kalkınamadığı ve kaklınamayacağı toplum yararına devletçiliğin ne demek olduğu ve nasıl işleyeceği çeşitli yazılarımızla açıklanmıştır ve açıklanacaktır. Bu iktisadi plânı uygulayabilecek bir kadronun ise demokratik bir yolla yani halkın oylarıyla iktidara gelebilecek olan bir siyasi kuruluş olabileceği kanısındayız. *Bize ulu orta saldıranlar iktisat ve Türkiyenin koşullarını bilmedikleri için Türkiyede bir işçi ihtilâli yapabilecek ve bir işçi diktatörlüğü kurabilecek nitelikte örgütlü işçi olmadığını dolayısıyla «komünizm» derken amaçladıkları yöntemin ve yönetimin Türkiyede kurulamayacağını da bilmezler.*

Sonuç :

Bir yanda Türk halkının yararına ve mutluluğuna düşünen, düşüncesini Anayasa çerçevesi içinde iletmeye çalışan bir avuç aydın üniversiteli; öte yanda bir kısım basını, saylavı, polisi ve fedaisiyle bu günkü kapkaççı sermaye düzeninin halk yararına eleştirilmesinden ödü kopan çıkarcı çevreler. Bu çıkarcı çevreler DÖNÜŞÜM olayını atlama tahtası yaparak Türkiye'deki bütün ilerici, halkçı, insancı hareketi yok etmek istemektedir. İktisadi özgürlükler bir yana, klâsik demokrasi özgürlükleri bile bu çıkarcı çevrelerin umurunda değildir. Bütün bu anlattıklarımızın ışığında son sözümüz şu olacaktır :

TÜRK HALKI VE BÜTÜN İLERİCİ GÜÇLER BİRLEŞMELİ; GERÇEĞİ BULANDIRMAYA ÇALIŞAN VE KİŞİSEL ÇIKARLARI UĞRUNA TÜRKİYE'Yİ GİTTİKÇE DAHA YOKSUL VE ONURSUZ BİR FAŞİST SÖMÜRGE OLMAYA İTEN GERİCİ GÜÇLERE DEMOKRASİ, İNSANLIK ONURU VE BÜYÜK HALKIMIZIN MUTLULUĞU ADINA KARŞI KOYMALIDIR.

DÖNÜŞÜM

olayların getirdikleri

SÜRPRİZ DEĞİL, TARİHİN AKIŞI

1965 seçimlerinin Türk halkının hayatında bir dönüm noktası olacağı artık herkesin tartışmasız kabul ettiği bir gerçektir. Bu gerçeği çok önceleri ileri sürdükleri halde herkese kabul ettiremiyen toplumcuların elinde şimdi «Başbakan ve sağcı parti liderlerinin Haziran ayı gezilerinin sonuçları» gibi sağlam kanıtları var. «Haziran ayı gezileri», bu gerçeği çıplaklığı ile ortaya koymuştur. Ve Ekim'in gelişi Haziran'dan bellidir artık... Tarafsız Başbakan bu oluşa «sürpriz» dedi, oysa bu oluş «tarihin akışıdır». Hiç bir kuvvetin engel olamıyacağı, durduramıyacağı akışı... Bunun böyle olduğunu gözleriyle gören sağcı parti yöneticilerinin telâşı bundandır. Gözü kapalı ağzı köpüklü bir şekilde, bütün toplumcu akımı suçlamaları bundandır Bu, bir daha geri gelmemek üzere yıkılıp gidecekleri içindir...

1965 yılı Haziran ortalarına doğru, zirvesine çıkan bu telâş ve ağzı köpüklü saldırıyı, siyasi tarihciler belki şöyle özetliyecekler: «Haziran ayında bir yurt gezisine çıkan tarafsız Başbakan ve iktidarda bulunan dört sağcı partinin lideri; emekçi halkın, işçinin, küçük esnafın, fakir ve topraksız köylünün kendilerinden koptuğunu kesinlikle görmüşler ve büyük bir şaşkınlığa düşmüşlerdir. Tarafsız Başbakan hariç, sağcı partilerin lider ve yöneticileri bu şaşkınlıkla; son dört yıl içinde emekçi halkı ve topraksız köylüleri uyarıp bilinçlendiren toplumcu akımı ve hattâ toplumcu olmadığını açıkça söyliyen CHP'ni aşırı solculukla, komünistlikle suçlamak yolunu seçmişlerdir. Ve Türkiye'de ilk defa genel seçimlerin sağ-sol çatışması şeklinde geçeceği resmi ağızlardan ifade edilmiştir...»

BAŞBAKAN GEZİYE ÇIKIYOR

Siyasi tarihçilerin kısaca böyle özetliyecekleri «Haziran ayı gezisi» günümüzde üzerinde uzun uzun durulan en önemli olaylardan biri olmuştur. Tarafsız Başbakan ve sağcı iktidarın dört parti liderinin yurdun çeşitli köşelerine dağılışı Haziran ayının ilk günlerinde başladı. Gerçi MP lideri hepsini atlatarak Ankara'dan çıkıp gitti. Fakat, koalisyon ortakları dahil kimsenin ciddiye almadığı bu eskimiş politikacıdan bahsetmek herhalde gereksiz. Bu çaresiz, aradan çıkarılırsa, ünlü Haziran gezileri hikâyesine Başbakan'dan başlamak gerekiyor.

Çok eski bir politikacı olan — ve şimdi tarafsız — Başbakan 1 Haziran günü Afyon üzerinden gezisine başladı. Ve halkla ilk temasa Afyon Belediye salonunda geçti. Başbakanın gezi «tema»sı bu ilk konuşmasında ortaya çıktı. halka dürüst bir seçim yapılacağı teminatını vermek. Gerçekte, ayrıca belirtmenin bile fazla sayılacağı bu «teminat» turistik bir gezinin çerezi olarak — gezinin sonuna kadar — sürüp gidecekti. Fakat halk daha ilk günden Başbakanın ağzının tadını kaçırdı ve çok eski bir politikacı olan Başbakan, yurt gezilerinde devlet adamlarını karşılıyan halkın «bir mizansen unsuru» olmaktan çıkmış olduğunu gözleriyle gördü. Başbakana bu konuda ilk ihtarı Sivrihisarlılar verdi. Ve Başbakanın karşısına «Maaş 100 lira Sigorta 49 lira» yazılı dövizlerle çıktılar. Ayrıca Sosyal Sigortalar Kanununun 3-4 kişilik iş yerlerine de uygulanmasını istediklerini bildirdiler. Büyük şehirlerin bile belli çevrelerinde konuşulan bu konunun Sivri Hisarlıların istekleri olarak ortaya çıkmasına bir hayli şaşıran Başbakanın, bu şaşkınlığı henüz geçmemişken; yol boyunca, toprak isteyen, su isteyen, yol isteyen, okul ve doktor isteyen köylülerle karşılaştı.

GEZİNİN DEĞİŞEN ANLAMI

Tarafsız bir senatör olduğu için bu seçimde oy kaygusu olmayan Başbakan, halkta gördüğü bu derin değişikliği; sağcı parti liderlerinin yaptığı gibi çirkin bir şekilde yorumlamak küçüklüğüne düşmedi. Durumu olduğu gibi Türk kamu oyuna yansıtmak akıllılığını gösterdi. Halk değişmişti, halk ne istediğini artık biliyordu ve çekinmeden söylüyordu. Bu durumda başında bulunduğu partileri ikaz etme gereğini duyarak: «Yapılacak işleri doğru dürüst söylemek siyasilerin ahlâk borcudur» dedi. Bu ikaza rağmen, siyasilerin bu ahlâk borcunu yerine getirmeğe hiç de niyetli olmadıkları, bir hafta bile geçmeden ortaya çıktı.

Başbakanı Sandıklı'da Doğansu köylüleri karşıladı. Köylülerin ilk işleri milletvekillerini Başbakana şikâyet oldu. Seçtikleri adamların yüzlerini bile görmemişlerdi. Kendi ödeneklerine yaptıkları zammı alıp almıyacaklarını sordular. Ve tabii toprak reformunun ne zaman çıkacağını da sormazlık etmediler. Havalar sıcak sorular güçtü. Ve Başbakan terliye terliye yoluna devam ediyordu. Bu arada başlarında bulunduğu partilere ikinci bir ikazda bulunmadan edemedi: «Siyasi partilerin programları üzerinde ciddi mesailer sarfetmeleri gerektiğini» bildirdi. Bu ,ikaz ettiği partiler için sadece bir «lâf»tı tabii. Ciddisi bir yana program diye bir şeyleri yoktu. Ama günah Başbakandan gitmişti artık.

SEÇİMLER SÜRPRİZLİ OLACAK

Başbakan gezisinin dördüncü günü Mersin'e ulaşmıştı. Gazetecilerle yaptığı bir konuşmada dört günün izlenimini şöyle açıkladı:

olayların getirdikleri

«CHP ve AP seçimler için ümitli görünüyorlarsa da, ben vatandaşın bu seçimlerde oyunu sürprizli kullanacağını tahmin ediyorum. Bu sürpriz müthiş olacaktır.»

Başbakanın bu görüşü AP ni tutan sağcı basında bir felâket haberi gibi, tek satırla yer almadı. Fakat, bu basının kalemşörleri günlerce Başbakanın bu sözünü kalemlerine doladılar. Bir panik havası içinde olan bu yazılar, bu gerçeği bir türlü hazmedemiyorlardı. «AP. nin de içinde bulunduğu bu koalisyonun başı bu sözü nasıl söylerdi?» Ve tabii malûm uslûplariyle bir çok şey daha... Başbakanın bu sözü AP'ni olduğu kadar CHP'ni de hedef tuttuğu halde; AP'lilerin bu telâşına karşı, CHP'liler sahte bir soğukkanlılık gösterme yolunu seçmişlerdi. İşin asıl önemli yanı her iki taraf da bu «sürpriz» kelimesini yorumlamaktan dikkatle kaçınmalarıydı. AP ve CHP kaybına olarak kastedildiği açık olan bu «sürpriz» hangi partinin ya da partilerin kazancına olacaktı? Başbakanın, bu seçimde kaybolup gideceği çoktan anlaşılmış bulunan YTP ve MP'ni, ya da faşizan bir parti olma sancılarını çeken CKMP'ni kastetmediği açıktı. Bu «sürpriz» sözünün anlatmak istediği tek parti kalıyordu ortada: Türkiye İşçi Partisi. Oysa TİP için bu tahmin bir sürpriz değil; tarihin akışı yönünde yapılmış dört yıllık namuslu ve yorulmak bilmez çabanın tabii bir sonucu idi. Başbakan içinde bulunduğu kampın hatırını daha fazla kırıp hem bu partinin TİP olduğunu söyliyemez hem de halkta yakından izlediği bu oluşumu böyle yorumluyamazdı. Toprak isteyen, yol isteyen, Sigorta hakkı isteyen, okul isteyen, doktor isteyen bir halkın artık, bu isteklere karşı olduğunu açıklamaktan çekinmeyen AP'ne oylarını atmıyacağını tahmin ettiğini açıkça söyliyemezdi. Ve ancak «Dikkat edin sürpriz var» diyebildi. Başbakanın kullandığı deyime bağlı kalarak yorumlanırsa; yirmi yıldır gelen her iktidarın çeşitli sürprizleri ile karşılaşan, emekçi halkımız bütün sağcı partilere karşı güzel bir «SÜRPRİZ» hazırlıyordu ve Başbakan bunda yanılmamıştı...

Başbakan Mersin'den sonra Adana, İskenderun, Antakya, Samandağ, Nevşehir ve Kayseri'yi gezdikten sonra 12 günlük gezisini tamamladı ve ünlü «Haziran gezisi» sahnesinden çekildi. Şu sözü sık sık tekrarlıyarak:

«Bu seçimler, Türk demokrasi nizamının kuvvetli kurulması bakımından bir dönüm noktası olacaktır.»

MORİSSON SÜLEYMAN'IN KARADENİZ TAARRUZU

Başbakan'ın başkente dönmesini büyük bir sabırsızlıkla bekleyen yardımcısı, onun Ankara'ya ayak bastığı gün Karadeniz istikametinde «taarruza» geçti. AP gazetelerinin bir kaç gün önceden bu şekilde belirledikleri bu gezide talihsiz Demirel'i Başbakanın sözünü ettiği sayısız sürprizler bekliyordu. Gerek Genel Başkan oluşunda gerek partisinin iktidara gelişinde «aydınlanmamış bir çok yanları» bulunan ve bu yüzden her vesile ile bu kompleksini açığa vuran Demirel'in acınacak hali büsbütün ortaya çıktı.

Talihsiz Demirel'in ilk taarruz hedefi olan Sungurlu'da yaptığı bir konuşma da bu kompleksin etkisi ile yapılmıştı. Henüz kimsenin bu konuda şüphesini açıklamadığı, sorularla sıkıştırmadığı bu ilk hedefte şunları söyledi: «Uydurulan yalanlara, iftiralara inanmayınız. Bunları uyduranlar hüsrana uğrayacaklardır. Türk işçisi, Türk çiftçisi, esnafı ve tüccarı emeğinin hakkını alacak ve buna razı olacaktır. Sınıfları birbirine düşürme gayreti mutlaka boşa gidecektir.»

Morrisson Süleyman, gezisinin ilk adımında yaptığı bu sert ihtarla; bu konuda sorulacak bütün soruları önlemek istiyordu. Fakat, Karadenizliler bu ihtarlara pek aldırmadılar. Demirel'in bundan çok daha sert çıkışlarına rağmen sinmediler. Bu yüzden «Karadeniz taarruzu» az kalsın yarıda kesiliyordu. Üstelik büyük kumandanın taraftarları da ikiye bölünmüştü. Taarruzun büsbütün bozgunla sonuçlanmaması için güç belâ gezi bitirildi.

UYANAN HALKIN KARŞISINDA

Siyasi parti liderlerinin ve hükümet adamlarının gezilerindeki tek yönlü havanın çoktan değiştiğini Başbakanın gezisini izleyerek kavrıyamamış olan Demirel; Bölükbaşı'nı bile unutturacak bir sorumsuzlukla hazırladığı monoloğlarını diğer yerlerde de tekrarlamak hevesinden vazgeçmedi. Fakat, uyanan halk bu monologları, dialog şekline sokmakta güçlük çekmedi. Gazeteler tam bir sağırlar diyaloğu şeklinde olan bu konuşmaları alt alta vererek Demirel'in kimlerden yana olduğunu somut bir şekilde ortaya çıkardılar. Kısacası Demirel'in dediğini halk anlamıyor; halkın dediğini de Demirel anlamazdan geliyordu.

Tarihe bir ibret belgesi olarak geçecek olan Samsun söylevinden alınan aşağıdaki kısımlar; bir kongrede lider olmuş Demirel'in içinde bulunduğu şaşkınlığı anlatacak niteliktedir:

«Millî bakiye sistemi ve birleşik oy listesi gibi hem millî iradenin tecellisine mâni, hem de istikrarlı hükümet teşkilini zorlaştırıcı, HEM DE HER ÇEŞİT FİKRÎ, CEREYANLARI PARLÂMENTOYA SOKMAYI TEŞVİK EDİCİ ve dünyanın hiç bir yrinde eşi olmayan bir sistem getirdiler.»

Demirel, bütün içyüzünü ve niyetlerini açıklıyan bu sözlerle yetinmiyor; «Böyle bir durum memleketin lehine olmamıştır» dedikten sonra «Zamanı gelince bu meselenin gayet geniş münakaşasını yapacağız» diyerek maksadını açıklıyor. «Her çeşit fikrî cereyanların parlâmentoya girmesinden» büyük bir korku duyan Demirel, nasıl bir demokrasi özlediğini açıklamış bulunuyor. Fakat, Demirel'in unutkan olması, 27 Mayıs gibi bir olayın olmamış olduğu anlamına gelmiyeceğine göre düşünmek, endişelenmemek için yetecektir.

CHP hükümetini istifaya zorlama sebeplerinden biri olarak gösterdiği «Aşırı solla mücadele edilmediğini» açıkladıktan sonra; kendisinin bu konuyu nasıl anladığını ve nasıl mücadele edeceğini şöyle anlatıyor:

«Sol cereyanlar, geniş çapta halkımızı huzursuz ve tedirgin etmektedir. Ne isterler? Sol cereyanların maksadı malûmdur: Bütün düzeni değiştirmek. BUNU REFORMCULUK VE İLERİCİLİK KİSVESİ ALTINDA YAPMAK İSTERLER. Görünüşte bir çok kimseye cazip gelecek fikirleri ortaya atar ve yarattıkları atmosferle mülkiyete, servete, kazanca, itibara ve her şeye hücum ederler. Metotları yalan, iftira ve tezvirdir. Maksatları karalama, kirletme ve sindirmedir.»

Ve bu şekilde; 27 Mayıs Anayasası ile iktidarda bulunan bir Başbakan Yardımcısının sözleri olarak devam eder gider. Demirel'in gerçekte bir hezeyandan farksız olan bu sözleri; nasıl bir komploya kurban gittiklerini gün geçtikçe daha iyi anlayan CHP Genel Sekreteri Satır tarafından şu karşılığı almıştır: «CHP' liler şahlanacak ve itham sahibinin başına dünyayı zindan edecektir.» Reformculuk ve ilericilik bayrağını kendisinin taşıdığını iddia eden CHP Sekreterine de bu kızgınlığı hoş görmek gerekmektedir.

SAĞIRLAR DİYALOĞU

Demirel'in Karadeniz taarruzunun en açıklı tarafı Ordu'da ortaya çıktı. AP Genel Başkanı ile Ordu'luların sözlerini alt alta sıralamak ve herhangi bir yorum yapmamak en güzeli.

Aldı Demirel ve şöyle söyledi:

«Dertlerin bir günde, bir gecede halledilmesine imkân yoktur. Kurtuluşun ilk şartı, memleketi sulh içinde tutmaktır. Hangi partiden olursanız olunuz kardeş bağları ile...»

Aldı Yüksektepe köyünden Şaban Güney şunları söyledi:

«14 çocuğum var. Karımla ben, 16 nüfus. Ben beylerin toprağında oturuyorum. Bir karış toprağım yok. Sayın İnönü bir toprak reformu hazırladı. AP'nin üzerine bıraktı. Eskiden ağalık topraklarında oturuyorduk. Şimdi bir meseledir beyim. Bu toprak reformu ne zaman çıkacak? Bankalar tüccara bizi soydurmak için kredi veriyor. Ben senin vatandaşın değil miyim?»

Demirel şöyle cevap verdi:

«Bizden evvel şu kadar senedir toprak reformu yapılmamış. Ben yapamazsam beni affedin. 10 Ekim'den sonra kime oy verirseniz o gelir yapar...»

Aldı Ordu'lu Ali Rıza Gürsoy bakalım ne dedi:

«Bu memleketin kaderi yarım asırdır derebeylik devrinden kalma teorilere oturtulmuş, iktisadi aksaklık devam edegelmiştir. Biz borcun yükü atındayız. Burada kötü faizcilik vardır. Vahşidir, yıkıcıdır. Sosyal bir felâkettir. Bu memleketin dertleri bunlardır. Bu memleket zengin bir memleketir, fakat refah masa başında oturanlara yarıyor. Köylü şimdi köledir. Özel sektörü destekliyorsunuz. Fakat onu şımartmayınız»

Aldı Demirel şöyle söyledi:

«Türkiye fıkara bir memleket değildir. Sadece ihmal edilmiştir. Türk yurdunda herkesi güleryüzlü görmek bizim gayemizdir.»

Aldı Yüksektepe köyü muhtarı Hamit Yılmaz şöyle dedi:

«Borcu harçlık için alıyoruz. Açığa veriyoruz. Yağan yağmurlar gübre de vursan alıp gidiyor. Ya bu 300 haneyi alın götürün, ya toprak bulun çalışalım. Köyüm 2006 nüfusludur. Yolu neslimiz görmedi, suyu neslimiz görmedi. Ben kara kazma ile ne yapabilirim?»

Devam etti Demirel:

«İşsizliğe çare bulunacaktır. Bunları çözmek için başka nizam aramaya lüzum yoktur. İnsaf sahibi olalım. »

Ve Haziran gezisi buna benzer sayısız konuşmalarla sonuçlandı. Halk AP'yi yeni lideri ile tanımak fırsatını buldu. AP lideri de halkı...

SAPSIZ KESERLER

KIBRIS MESELESİNDE NİÇİN AMERİKA DA, SOVYETLER DE BİZİ DESTEKLEMİYOR?

Behice BORAN

Kıbrıs meselesinin bir çözüm yoluna sokulması konusunda Mayıs ayına çok ümitler bağlanmıştı. Ayın ilk yarısında Londra'daki NATO toplantısında NATO-nun doğu Akdeniz kanadındaki çatışma bu teşkilâtın kendi içinde çözümlenecekti herhalde. Yunanlılarla ikili görüşmelere başlanacaktı. NATO bu derece önemli bir meseleye nasıl kayıtsız kalabilirdi? Ayın ikinci yarısında da Sovyet Dışişleri Bakanı gelecekti Türkiye'ye. Sovyet görüşü Türkiye'nin tezine epey yakındı zaten. Sovyetler bir adım daha atsalar, Türk tezini desteklediklerini kesinlikle açıklayıverselerdi bir kez? Tamamdı.

Mayıs girmeden önceki günlerde ve ayın başlarında basının tutumu böyleydi, hükümetinki de böyle görünüyordu. Aynı meselede aynı zamanda hem NATO'dan, hem de Sovyetlerden medet ummadaki çelişkiyi hattâ gülünçlüğü hiç mi farketmiyorlardı acaba? Sonra, NATO devletleriyle Sovyetlerin bizi, ya da Yunanlıları desteklemeleri tüm onların keyfine, isteğine bağlı bir şey miydi? Meseleyi, isteseler, bizden yana olsalar bizi desteklerlerdi, değiller de onun için desteklemiyorlar şeklinde koymak, boyuna dostluktan, iyi niyetten dem vurup sağa sola sitemler etmek öyle bir politik anlayışsızlığı açığa vuruyor ki korkunç. Kendi dış politikamız bir temelden yoksun diye öbür devletlerinkini de öyle sanıyoruz besbelli.

Son zamanlarda kişiliği olan dış politika, esnekliği, manevra kabiliyeti olan bir dış politika sözleri çok edildi ve memleket politikasını yürütme mevkiinde olan çevrelerce de dillere pelesenk edilmiye başlandı. Ama bu yönde girişilen sözde tedbirler üçüncü dünya devletlerine iyi niyet heyetleri göndermekten, Sovyetlerle karşılıklı ziyaretlerde bulunup ziyafetler çekmekten, Anglo-Saksonlara dostluk adına sitemler edip hafif tertip de tehditler savurmaktan öteye geçmiyor. Oysa yapılacak iş her şeyden önce dış politikamızın ve de savunma politikamızın esaslarını, prensiplerini tarihsel değişmemiz, dünya devletleri arasındaki gerçek yerimiz ve gerçek millî çıkarlarımız ışığında tesbit etmektir. Dış politikamızla savunma politikamızı böyle bir temele sağlamca oturtmaktır. İkincisi, Kıbrıs meselesini sadece bir millî prestij konusu yapmayıp onu bütün yönleriyle görmek, maraza doğru teşhis koymaktır. Üçüncüsü, Kıbrıs konusunda Anglo-Saksonların, Sovyetlerin ve üçüncü dünya devletlerinin tutumlarının dayandığı nedenleri anlamaktır. Bunlar yapılır ve bu veriler ışığında çizilen politika doğrusunda zikzaklar yapmadan sağlam adımlar atılırsa o zaman iyi niyet heyetleri, karşılıklı ziyaretler verimli olabilir ve şimdi yapacağımızı veya yapabileceğimizi söylediğimiz, ama karşımızdakilere kuru bir tehdit hissi vermekten öteye geçmeyen hareketler gerçekten etkin bir nitelik kazanır.

Kıbrıs meselesi çetrefil bir meseledir. Başlıca iki yönü vardır. Bir yönden bakıldığı zaman anti-emperyalist millî bir kurtuluş hareketiymiş gibi görünür ve üçüncü dünya devletleri, Arap ülkeleri meseleyi bu yönü ile gördükleri için dir ki bizden ziyade Makaryos'u destekliyorlar. Oysa meselenin bir ikinci yüzü var; biz onu işleyebiliriz ve tarafsız ülkelere, dünya kamuoyuna meselenin bu yönünü iyice anlatabilsek yalnızlıktan kurtuluruz. Ama bunu yapabilmek için önce kendi tutumumuzu açıklığa kavuşturmamız, tereddütsüz ve zikzaksız kesin vaziyet almamız gerekir.

Bilindiği gibi, İngilizler Kıbrıs adasına el attıkları ilk yıllardan bu yana oranın Rum halkı İngiliz idaresine karşı mücadeleye girmiştir. 1950'lerin ortalarına kadar bu mücadele zaman zaman alevlenip yatışarak sürmüştür. Gerek Adadaki Türk topluluğu, gerekse zamanın Türk hükümetleri bu mücadele ile ilgilenmemişlerdir. Hele Lozan antlaşması ile Ada İngilizlere bırakılıp Türkiye bu kara parçası üzerindeki haklarından feragat edince Kıbrıs, Türk dış politikasında bir yer almaktan çıkmıştır. 1950'lerin ortasına kadar bu ilgisizlik devam etmiştir. O sıralarda Rumların yürüttüğü mücadele ağır basmıya başlayınca ve hele Süveyş macerasından sonra Orta Doğuda İngiliz çıkarlarının korunması bakımından Adanın önemi daha da artınca, İngilizler Rumlara karşı kendilerine bir destek aramışlar ve Türkiye'yi de meseleye taraf olmaya çağırmışlardır. Kıbrıs meselesine İngilizlerin aracılığı ile karışmamız en talihsiz ve isabetsiz bir adım olmuştur. Esasen bütün dış politikamız Anglo-Saksonlara göre ayarlanmış bulunduğundan bu anti-emperyalist, millî kurtuluş savaşı veren öbür memlekeltere karşı da sırt çevirmiş, hiç değilse ilgisiz bir tavır takınmış olduğumuzdan, gerek üçüncü dünya devletleri, gerekse dünya kamuoyu, Türkiye'nin o günden bugüne dek yaptığı müdahaleleri Kıbrıs'taki Türk topluluğunun varlığını korumak için haklı birer müdahale olarak görmemiş, tersine, Anglo-Sakson emperyalizminden yana ve onun aleti olan davranışlar olarak yorumlamıştır. Ve Anglo-Saksonların dümen suyundan hâlâ ayrılamadığımız, millî kurtuluş savaşı Türkiye'sinin bağımsız, anti-emperyalist politikasına hâlâ dönemediğimiz için maalesef bugün de öyle yorumlamaktadırlar. Bunun içindir ki üçüncü dünya devletleri bizi değil, Makaryos'u tutuyorlar ve Mısır Kıbrıs'a ağır silâhlar gönderiyor.

Oysa Kıbrıslı Rumların İngilizlere karşı yürütmüş oldukları mücadelenin de kendi içinde bir çelişkisi vardır. Bu mücadelenin bir amacı Adadan İngilizleri uzaklaştırmak idiyse, diğer bir amacı da Yunanistan ile birleşmekti. Üçüncü dünya memleketleri ve genellikle dünya kamuoyu, dışarda kalmış bir topluluğun anavatanıyla birleşmesi anlamında yorumladığı Enosis'i de hoş görür durumdadır. Oysa Enosis, bugünkü şartlar altında, doğrudan doğruya Anglo-Sakson emperyalizminin işine yarayan bir şeydir. Yunanistan'ın kendine göre gelişmiş kapitalizmi tâ 19. yüzyıldan beri İngiliz emperyalizmi ile sıkı bağlar kurmuş ve onun Doğu Akdenizde mümessili ve aleti haline gelmiştir. Yunanlıların Anadoluyu istilâ teşebbüsü bunun sonucuydu ve şimdi de Enosis'in Anglo-Sakson emperyalizmi için anlamı budur. İngilizler Ada'ya nihayet bağımsızlığı tanımak zorunda kalmışlar, ama üslerini kurtarmayı da başarmışlardır. Şimdi Enosis, bu üslerin devamını garantiye almış olacaktır. Amerika da gerek Orta Doğu'daki çıkarları, gerekse genel politik ve askerî stratejisi bakımından Kıbrıs'ın bağımsız olmaktansa Yunanistanla birleşmesini tercih etmektedir. Hele silâhlardan ve üslerden arınmış, tarafsız bir statüye kavuşturulmuş tam bağımsız bir Kıbrıs Amerikanın hiç işine gelmemektedir.

Enosis'in Anglo-Sakson emperyalizmi bakımından taşıdığı bu anlamı dünya kamuoyuna anlatabilirsek, Yunanistanla birleşmiş bir Kıbrıs'ın, emperyalizmin daha güçlü bir üssü haline geleceğine üçüncü dünya devletlerini inandırabilirsek, ancak o zaman onları bizden yana çekebiliriz. Ama bunun için de biz kendimiz dış politikada bağımsız, anti-emperyalist, millî kurtuluş savaşı veren ülkelerden yana bir yöne doğrulmalıyız.

Sovyetlerin bizi tam desteklememelerinin kökünde de aynı sebepler yatmaktadır. Sovyetler Enosis'in Anglo-Sakson emperyalizmi ile olan ilişkisinin farkındadırlar. Onun için Enosis'e karşıdırlar, Kıbrıs'ın bağımsızlığından yanadırlar. Ama onlar da bizim Kıbrıs politikamızın sadece Türk topluluğunun varlığını ve haklarını savunmak amacı güttüğüne inanmıyorlar ve biz Kıbrıs meselesinin çözümünü hâlâ, Enosis'den yana oldukla-

rını artık şüpheye yer bırakmıyacak şekilde belli etmiş olan Anglo-Saksonlardan beklediğimiz, dış politikada Amerikadan bağımsız davranabildiğimizi göstermediğimiz sürece de inanmıyacaklardır. Kaldı ki, Amerika Türkiyedeki askeri tesislerini Türk makamlarının kontrolü dışında, her an harekete hazır vaziyette sürdürüp gider ve hedefin de Sovyetler Birliği olduğu herkesçe bilinirken, Sovyetlerin her hangi bir meselede Türkiyeyi yüzde yüz desteklemesini beklemek safdillik olur. Kıbrıs'ın bağımsızlığı, Enosis'e karşı olma konusunda Sovyetlerle mutabıkız. Federatif bir devlet tezi üzerinde de yakınız. Ama Kıbrıs adasındaki İngiliz üsleri? Amerikanın bu Ada ile ilgili hesapları? Meselenin can alıcı noktası işte burada. Biz Kıbrıs'ın Anglo-Saksonların Orta Doğudaki çıkarları için bir sıçrama tahtası olarak kullanılmasına karşı vaziyet almadıkça ne üçüncü dünya devletleri, özellikle Arap ülkeleri, ne de Sovyetler bizi Kıbrıs meselesinde tam desteklemezler.

Asıl önemli olan nokta da şudur: Türkiye İşçi Partisi'nin teklif ettiği gibi bağımsız, silâhlardan arınmış, tarafsız bir statüye kavuşturulmuş ve bu durumu milletlerarası antlaşmalarla garanti edilmiş bir Kıbrıs tezi gerek Ada'daki Türk topluluğunun, gerekse Türkiye'nin milli menfaatlerine en uygun tezdir. Böyle bir tezin savunulması hem millî menfaatlerimize en uygun bir davranış olacak, hem de bizi bu konuda yalnızlıktan kurtaracaktır.

Ne geçmişteki hükümetler, ne de bugünkü hükümet bu teze hiç yanaşmadı. Seçimlerden sonra Türk halkoyu Kıbrıs konusunda kötü bir sürprizle karşı karşıya kalabilir. Amerika, gözdesi Adalet Partisini zor durumda bırakmamak için Kıbrıs meselesini seçimlerden sonraya kadar sallantıda bırakabilir. Bu arada, Türkiye'nin prestijini sözde kurtaran küçük bir tavizi yem olarak kullanıp Enosis oltasını Türkiye'ye yutturmak için hazırlıklar yapıldığının işaretleri de belirmektedir. İngiltere'nin ağırbaşlı dergisi «The Economist»de yayınlanıp bizim basına aktarılan şu satırlar üzerinde önemle durmak gerek: «Bu arada Ankara'da Enosis konusunda daha elâstiki görüşlerin kuvvet kazanmıya başladığı ve Acheson plânı dairesinde gerçekleşecek bir Enosis'e karşı Türklerin daha az tepki göstermekte oldukları gözden kaçmamaktadır.» Hatırlardadır ki, bir önceki hükümet Acheson plânını zaten benimsemiş, Acheson plânı uzun süre gazete manşetlerinde yer almıştı. Oysa İngiliz dergisinin de belirttiği gibi bu plân maskelenmiş bir Enosis'den başka bir şey değildir. Acheson plânını Türkiye kabul ederse, hem Kıbrıs dâvasının millî menfaatlerimize aykırı bir çözüme bağlanmasına boyun eğmiş olacak, hem iktidar çevrelerinin Kıbrıs politikasındaki samimiyetsizlikleri gün gibi açığa çıkacak, hem de dünya kamuoyu Türkiye'yi yine Anglo-Saksonların dümen suyunda giden, bağımsız bir dış politikadan yoksun, uzun süre millî bir dâva olarak savunmuş olduğu bir meselede bile samimiyetten uzak bir memleket olarak görecek, Türkiye'nin milletlerarası itibarı büsbütün zedelenecektir.

İLGİLİLER!

Mehmet Yaman Kuşadasında Kireç Ocaklarında çalışırken, iş yeri sahibinin sabahtan ateşleyip de patlatamadığı bir dinamitin patlamasıyla kör olan bir işçidir. Hem de sicil numarası 2172248 olan sigortalı bir işçi. Gelin görün ki, kazaya uğrayınca, onu Aydın İşçi Sigortaları Hastahanesine değil de Aydın Millet Hastahanesine kaldırmışlar ve 27 gün sonra da taburcu edivermişler.

Hastahaneden taburcu edilir edilmez Mehmet Yaman, İşçi Sigortaları Kurumuna bir dilekçe ile: 4.IV.1963 tarihinde Cemil Kıraç'a ait kireç ocaklarında, taş çıkarırken kör olduğunu, daha önce Rıza Batuk'a ait liman inşaatlarında sigortalı olarak çalıştığını, hakkında gereken sigorta işlerinin yapılmasını istemiş. Fakat İşçi Sigortaları Kurumu «Mahallen yaptırılan tahkikat sonucu çalıştığınız iş yerinin kanun şumulüne girecek nitelikte olmadığı (!) ayrıca mezkûr iş yerinden başka bir iş yerinde çalıştığınız raslanmadığı gibi 6900 sayılı kanun gereğince de toptan ödeme yapıldığı» yollu bir cevap vermiştir. Bununla yetinmeyen Mehmet Yaman, ikinci bir dilekçe ile kireç ocaklarından önce Rıza Batuk'un liman inşaatlarında 3 aya yakın bir süre çalıştığını ödenen pirimlerin 18 günlükten fazla olması gerektiğini açıklamış. İşçi sigortaları ise buna cevapla bordroda ödenen pirimin 18 günlük olduğu ve 36 iş gününden fazla çalışılmadığı; eğer mahkemeye baş vurulur daha fazla çalışıldığı karara bağlanırsa, bu karara göre işlem yapılacağını bildirmiştir.

Bundan sonra Mehmet Yaman, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, T.B.M.M. Başkanlığı, S.S. Yardım Bakanlığı gibi gerekli, gereksiz yerlere baş vurmuş. Ve hâlâ 1965'i'n Haziranında, elinde «şu zavallı (!) adamın derdi ile ilgileniverin» muhtevalı kartlar o daire senin, öbürü benim, derdine bir çözüm aramaktadır. Bu konuyu bir yana bırakalım. Çünkü olayın bir başka açısıdır bu. Yeniden dilekçe cevaplarına dönelim.

Birinci dilekçeye verilen cevapta sözü edilen toptan ödeme 34 Türk Lirası ve 65 Türk Kuruşudur. Rakamın gülünçlüğüne ve ikinci dilekçenin de kör bir adam için çıkardığı güçlüğe bakın. Ne diyor ikinci dilekçe? Sayın Mehmet Yaman, mahkemeye baş vurunuz, mahkemede ispat ederseniz 36 günden fazla çalıştığınızı, biz de ona göre işlem yaparız.

İçinde bulunduğumuz öylesine bir ortamdır ki, gözleri görenler bile haklarının ardından yıllarca koşmaktadırlar. Gözleri kör, elinden tutacak birisi olmasa bir adım atamayan, üstelik bir tek kuruşluk geliri bulunmayan bir işçi nasıl koşar mahkemelere hakkı ardından. Buna bir insanı, kaderine bırakmak denir. «İşbu kaza iş kanunu şumulüne girmez» miş. Aç kalmamak için herhangi bir işe girmek zorunluğunda kalan Mehmet Yaman, «İş kanunu şumulüne girsin diye, liman inşaatlarında kazaya uğrasaydı» dileğinde mi bulunalım? İnsanların yaşamaları böylesine bir raslantı üstüne mi kurulmalıdır?

Oysa İşçi Sigortaları Kurumunun, işçileri böylesine bir raslantıdan kurtarmak, yaşamalarını güvene bağlamak amacıyla çalışması gerekmez mi? Yoksa işçilere % 5 faizli 20 yıl vadeli krediler vererek, verdiğinin iki mislini fakir işçinin sırtından çıkaran bir iş veren sigortası mı olması gerekir?

İşçi Sigortaları Kurumu 13 milyon işçinin çıkarlarını değil, 13 kişilik bir iş veren grupunun çıkarlarını korumak için kurulmuş gibidir. Bir yanda Teftiş Heyetleri, öte yanda kontrolsüz iş yerleri, prim kaçakçılığı, kanuna uydurulmuş kanunsuz işler...

Biz, tam anlamıyla sosyal sigorta istiyoruz.

Biz, işçi çıkarını hiçe saymayan kontrollü, görevini bilir kurumlar istiyoruz.

Biz, insan yaşamını raslantılara bırakmayan iş yasaları istiyoruz.

Biz, Mehmet Yaman ve onun gibilerin haklarının tanınmasını istiyoruz.

Sorarım şimdi sizlere : «Zavallı olan kimlerdir?!»

Şirin YAZICIOĞLU

TARAFSIZ BASININ OLAYLAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞÜ: *Bulvar'daki olayları anlatan bu yazı 10 Haziran 1965 tarihli KİM dergisinden aynen alınmıştır.*

GENÇLİK

UÇLAR'IN ÇATIŞMASI

Günlerden Cumartesiydi. Başkent Hürriyet Bulvarlarında yine fısıltı gazetesi harekete geçmişti. Gazetenin baş haberi «Anti-komünist gösterilerin olacağını» bildiri yordu. Büroları Hürriyet Bulvarı üzerinde bulunan İstanbul gazetelerinin telefonları da fısıltı gazetesinin yeniden çıkışı ile birikte sık sık çamaya başlamıştı. Arayanlar, ya Rüzgârlı sokakta bulunan meslekdaşları ya da tanıdıkları meraklılardı. Arayışların sebebi ise fısıltı gazetesinin haberini doğrulamak ya da yalanlamaktı. Telefonu açan soruyordu:

DURUMUN VAZİYETİ

«Sizin oralarda durumun vaziyeti nasıl?»

«Durumun vaziyeti» sözleri dakikalar ilerledikçe daha belirli bir gelişme gösteriyordu. Ulustan, Bakanlıklara giden yöndeki sol kaldırım bol güneşliydi. Sağ kaldırıma gölge iyice düşmüştü. Bir aralık yedi gencin sahneye bir eser koymaya hazırlandıkları dikkati çekti. Hürriyet Bulvarında oynanacak eserin birinci perdesi açılmıştı. İzmir Caddesine giden yol ağzında Yapı-Kredi Bankasının önündeki boşlukta bıyıkları henüz terlememiş yedi genç sahnede yerlerini alıyorlardı. Beyaz bir bez üzerine yazdıkları «Kuva-i Milliye» dövizini arkalarına astılar. Sağ baştaki genç yutkunduktan sonra cambazhanelerin önündeki çığırtkanlar gibi bağırmaya başladı:

«— Kuva-i Milliye cephesi kuruldu. Bedeli bir lira.»

Dövizin duvara asılışını merakla bekliyenler ise bir kaç dakika tereddüt geçirdiler. İlkini yanındaki izledi:

«— Moskof uşaklarına ölüm»

Bu kere sözü onun yanındaki aldı:

«— Nazimof'un piçlerini yazıyor.»

Sıra yedinciye gelinceye kadar, hepsi önceden ezberledikleri belli olan sloganları ayrı ayrı bağırmaya başladılar. Meraklı seyirciler hediyesi bir liradan gazete almaya başlayınca olayın aktörlerine güven gelmişti. Oyun ilerledikçe, Hürriyet Bulvarındaki «taharri»lerin sayısı ile birlikte, emniyet arabaları da çoğalmaya başlamıştı. Bu arada «Zafer Gazetesi»ne ait son model gri-yeşil karışımı spor bir İmpala arabanın faaliyeti dikkati çekiyordu. Oyunun palabıyıklı figuranları ile Yapı-Kredi Bankasının basamaklarına tünemişlerdi. Başkentteki aydınlık kararmaya başlamıştı. Bundan yararlanan aktörler birinci perdenin ikinci sahnesini gölgeden yararlanmak üzere kaldırım değiştirerek «Piknik» Lokantasının önünde oynadılar. Dakikalar ilerledikçe bir telâş, bir bekleyiş havası sezinleniyordu. Beklenen olmayınca ve seyircilerden de alkış görmeyince oyunun ikinci perdesini açmadan sahneden ayrılmak zorunda kaldılar.

TAMAMLANMIYAN OYUN

Pazar günü öğleden sonra birinci perde aynen tekrarlandı. Sonuç yine aynıydı.

Pazartesi günü, perde yine aynı oyuncularla açılıyordu. Bu kere sloganlarda bir değişiklik, bir yenilik dikkati çekiyordu. Oyunun yazarı birinci perdeye daha canlılık katmıştı.

«— Ezan sesinden gocunanlara karşı Kuva-i Milliye»

«— Komünistlere karşı Kuva-i Milliye cephesi».

«— Nazımof'un fırlatmalarına karşı Kuva-i Milliye».

Saat 18 e yaklaşırken, oyunun süflörü ikinci perdenin sahneye konulmasını işaretliyordu. İkinci perdenin yükü ilk perdenin palabıyıklı figüranlarıydı. Sahne ise, Piknik Lokantasının önünden en az yüz metre mesafedeki Sakarya caddesinin başıydı. Orada da bazı Üniversiteli gençler onbeş günde bir yayınladıkları sol eğilimli «Dönüşüm» dergisinin dördüncü sayısını satıyorlardı. Hürriyet Bulvarındaki kaldırımları hergün arşınlıyan müdavimler, bu dergiye ve satıcılarına alışmışlardı. Garipsenecek bir durum yoktu. Ancak, civardaki ağaçlarda, direklerde bazı foto muhabireri önceden yererini almışlardı. Bir şeyler bekliyorlardı. Bekledikleri ise Cumartesi günü fısıltı gazetesinin yaydığı haberdi. Kuva-i Miliye'cilerin sahneye gecikerek koydukları ikinci perdenin açılmasını sabırsız bir şekilde bekliyorlardı. Dönüşüm'cüler de kurbanlık kuzular gibiydiler.

PERDE AÇILIYOR

Eserin ikinci perdesini palabıyıklılardan bir figüranın göz işareti açtı. On kadar palabıyıklı Dönüşüm'cülere «kahrolsun komünistler» sözleriyle, yumruklarla saldırmaya başladılar. Flâşlar çakmaya başlayınca, olayın hemen karşısında bulunan Kızılay binasının önündeki üç polis jipi ve bir otobüs son hızla olay yerine yöneliyordu.

İşin garip tarafı yüz metre aşağıda gazete satan «Kuva-i Milliye» cilerin bulunduğu yerde ise ilâç için bir tek polis arabası görülmüyordu. Olayın çıkacağını fısıltı gazetesinden öğrenen emniyet mensupları, «Kuva-i Milliye» cilerin önünde değil de «Dönüşüm» cülerin bulunduğu yerde yığınak yapmışlardı. Başta Emniyet Genel Müdürü Ahmet Demir olmak üzere, bütün Ankara emniyeti «taharri» geziyordu. Emniyetin istihbaratı kuvvetliydi. Olayın çıkacağı yeri iyi öğrenmişti!

GÖTÜRÜLEN GAZETECİ

Olayın çıkışı ile 16 kişinin polis otobüsüne bindirilmesi arasında dört ya da beş dakika geçmemişti. Tekme, tokat, jop, küfür polisin yardımcılarıydı. Hava, 27 Mayıs öncesiydi. Polisin bu hareketini takbih için konuşan ve «Daily News» adlı Amerikan sempatizanı gazete nin genç yazı işleri müdürü Kurthan Fişek dahi dayanamamış «Kaba kuvvete karşıyız. Eğer, bu kaba kuvvet emniyet kuvvetleri ola caksa, onlara da karşıyız» demesiyle kendisini jop yağmuru altında emniyet arabasının içinde buluyordu. Gerçekten, bir genci beş polis birden sürüklüyor, copluyor, tekmeliyor ve küfrediyordu. Bu arada gençten bir sivil polis, cebinden fotoğraf makinası sehpası gibi iç içe geçen bir demir cop çıkardı. Yaradan, demeyip gelişi güzel basıyordu copu gençlere. Polis düdükleri ortalığı çınlatırken CHP. nin nesli tükenmiş sağ kanat Milletvekillerinden ve Türk-İş'in kara listesine giren Ruhi Soyer ile YTP. li Meclis Başkanı Vekili Mekki Keskin, fahri poliscilik oynuyorlardı. Saldırganları değil de «Dönüşüm» satan gençleri polise gösteren bu Milletvekilleri 27 Mayıs'ı unutmuşçasına «devlet otoritesi kendisini işte böyle göstermelidir» sözleriyle hazır kuvvet arabasına bindirilenlerin sayılarını artırıyorlardı.

ALKIŞ YERİNE JOP

Bundan sonra taraflar birbirlerine «kahrolsun komünistler» ve «kahrolsun faşistler» sözleriyle bir süre bağrıştılar ve alkış sesleri yerine düdük ve cop sesleriyle oyuna son verdiler.

Oyunun düzenleyicisi şişman, kısa boylu ve AP. Gençlik Kolunun başına geçtikten sonra «Bafra» sigarasından «püro» ya terfi eden ve eski devrin polis şeflerinden birinin oğlu olan genç ise, hayatından memnun görünüyordu. Olay o kadar güzel düzenlenmişti ki bir ikisi istisna tutulacak olusa «Kuva-i Milliye» satıcısı oyuncular eski yerlerinden ayrılmamak suretiyle, olayı kendilerinin yaratmadıklarını ima etmeye çalışıyorlardı. Oysa, gazetenin «Yazı işlerini fiilen yöneten» ünvanlı Mehmet Özdemir, olay sırasında «Dönüşümcülerden bir gencin başını yarmakla meşguldü. Sonradan polisin gö türdüğü kimselerin listesinde ise Mehmet Özdemir'in adına raslanmıyordu. 16 kişilik listede şu kişiler dikkati çekiyordu:

«Dönüşüm» dergisinin sahibi Ataol Behramoğlu, Yazı İşleri Müdürü Ümit Hassan ve İzmir Milletvekili Şükrü Akkan'ın oğlu Atıl Akkan. Bu son ad, saldırganlar arasında yakalananlardan ancak bir tanesiydi. Diğerleri ise kelimenin tam anlamıyla toz olmuşlardı.

İLGİNÇ İDDİALAR

Olay bastırıldıktan sonra, olayın tanıkları, görmiyenlere durumu naklederken oldukça ilgi çekici bir iddiayı ortaya atıyorlardı. Bu hareket, sahneye bazı kişiler tarafından konmuş, ancak son dakikada emniyet kuvvetleri sahneye koyucuların yerini almışlardı. Bu sözler söylenirken sık sık «komplo» ve «emniyet parmağı»ndan bahsediyordu. Gerçekten, olaydan önce emniyet kuvvetlerinin özellikle Kızılay binasının önünde ve «Dönüşüm» cülerin civarında yoğunlaşmaları ve bundan önceki denemeler bu iddiaları bir ölçü içinde doğrular gibiydi.

Onbeş günde bir Cumartesi günleri satışa çıkan «Dönüşüm»ün dördüncü sayısının baskısı yetiştirilemediğinden gününde satışa çıkmamıştı. Bundan dolayı iki gün gecikme olmuştu. Eğer, gazete gününde çıkmış olsaydı, fısıltı gazetesinin haberi Pazartesi yerine Cumartesi günü gerçekleşecekti. «Kuva-i Milliyeciler»in Cumartesi ve Pazar günleri merakla bekleyişleri olayın önceden düzenlendiğini de doğrular nitelikteydi.

Bundan önceki Cumartesi günleri de aynı şekilde «Dönüşüm» cülerin karşısına çeşitli kimseler çıkmışlardı. Genellikle bozkurt rozetli bu kimseler zaman zadan «Orkun» adlı dergiyi, zaman zaman «İzmir Adalet, Ankara Adalet ve Zafer» gibi gazeteleri satmak suretiyle karşılarında yer almışlar ve Pazartesi günü ortaya çıkan olaya benzer olayları yaratmışlardı. Ama son olay, diğerlerinden farklıydı. Önceden düzenlenmiş olduğu besbelliydi.

PARASIZ KAPİTALİSTLER

«Kuva-i Milliye» adlı gazetenin dördüncü sayfasında şöyle denmekteydi: «... ama ertesi gün güneş yeni olayları aydınlatmak üzere tekrar doğacaktı. Ertesi gün Güneş bulvarın üstünde kızgın kızgın dolaşırken Ankaralılar Zafer Gazetesini miliyetçi gençlerin ellerinde

«...ürür, ilerici yürür.»

gördüler. Kapitalist uşakları oldukları iddia olunan milliyetçiler işte paraları olmadığı için bir dergi çıkaramamışlar ve günlük bir gazeteyi siyasi pozisyonuna bakmaksızın sadece bir gün önceki olayları veriş durumuna göre satmaya gayret ediyorlradı. Zafer gazetesinin siyasi tutumu ne olursa olsun herşeyden evvel milliyetçi bir gazeteydi...»

Daha önceki olaylar hakkında bilgi veren bir yazıdan alınan bu parçada dikkati çeken husus «gazete çıkaracak parası olmıyan»» kimselerin nasıl olup ta «Kuva-i Milliye»yi çıkarabildikleriydi? Bu parayı nereden bulmuşlardı? Bu sorunun cevabını ise gazetenin yedinci sayfasındaki bir çerçeve içindeki teşekkür ilânı veriyordu. İlân şöyleydi:

TEŞEKKÜR

Dergimizin yayınlanması için elinden geleni esirgemiyen MUAMMER KIRANER'e teşekkürü bir borç biliriz».

İlândaki bu şahıs «Zafer Gazetesi» ile Cumartesi günü sahnede dolaşan gri-yeşil renk karışımı spor İmpala arabanın sahibiydi.

«Kuva-i Milliye» gazetesinin yazı kadrosunda ise 17 isim vardı. Ayrıca, Ankara merkez bürosundan başka beş büyük ilde de büroları vardı ki bu Türkiye'de en geniş teşkilâtı olan 500 bin tirajlı Hürriyet gazetesinde dahi yoktu.

Gazete «Petrol dâvasının iç yüzü» başlıklı yazısında ise, T.P.A.O. ile Mobil'i karşılaştırmış ve açıkça Amerikan şirketini savunmuştu!

İTİRAFNAME

Bundan önce ilk olayın çıktığı «Kuva-i Milliye» gazetesinde anlatılıyordu. Açık, açık kendilerinin tahrik ettikleri ve saldırdıkları çingene misali gibi ballandıra ballandıra şöyle anlatılıyordu:

Bu arada birden karşılarında beliriveren yakalarında büyük Atatürk'ün kokardı BOZKURT olan gençler bu iki kişilik gruba yaklaştılar. İçlerinden biri kıza sordu: «Kardeşim nereye dönüşüyorsunuz?» Kız bir müddet karşısındaki genci süzdükten sonra bağırdı: «Amerika'nın Vietnam'daki barbarlığını yazıyor.» Genç gayet sakin: «Fazla bağırmayın hanım kardeşim neyi dönüştürdüğünüz anlaşıldı. Sola dön marş» diye nükteli fakat anlıyanı utançtan kıpkırmızı edecek bir cevap verdi. Ve işte ondan sonra Kızılay'ın muhtelif yerlerinde ufak kıpırdanışlar olmaya başladı.

İTİRAFA DEVAM

Tahriklerden sonra saldırı şöyle anlatılmaktaydı:

«Kaynaşma nihayet son raddeye vardı. Kızılayda solcu bir talebe milliyetçi gençlerden birinin hem de kendi fakültesinde okuyan birinin belkemerinden kendisini korumak için elleri ile yüzünü örtüyordu. Fakat halk elbette ki kimin kimi niçin dövdüğünü biliyordu. Kahraman Dönüşüm (!) cüler gençliğin ve halkın galeyanı karşısında daha fazla dayanamayıp soluğu kaçmakta alacaklardı, ama, emniyet mensupları hâdiseleri takip etmiş ve anarşi temayülü doğar doğmaz solcu talebeleri otomobillere atıp Emniyet 1. Şubeye götürmüşlerdi. Bozkurt rozetli gençler ise elbetteki kendi topraklarında ve kendi bayraklarının gölgesinde vazifesini yapmış insanların ruh rahatlığı ve vicdan huzuru içinde bulvarda bir bahar akşamının serinliğini içlerinde dolduruyorlardı.»

SAVCILAR OKUMA YAZMA BİLİRLER

Bu yazılardan çıkan sonuç ise şöyleydi:

1 — Bu sözler bir iftiradır.

2 — Tahrik, Bozkurt rozetli gençlerden gelmiştir.

3 — Belkemerine varıncaya kadar dayak atmak için her türlü araç tahrikçiler tarafından kullanılmıştır.

4 — Tahrike rağmen «Dönüşüm» cüler soğukkanlılıklarını korumasını bilmişlerdir.

5 — Dönüşüm satanlar saldırıya uğramışlardır.

6 — Polis, tahrikçileri ve saldırganları değil, saldırıya uğrayanları götürmüştür.

7 — Saldırganlar eli kolu serbest dolaşmaktadırlar.

İlk olaydan sonra durum değişmemiş ve Pazartesi olayında da durum eskilerine nazaran daha ağır bir şekilde cereyan etmiştir. Ayrıca, Çankaya emniyet âmirliği ile Emniyet Birinci Şubede inen coplar ise «Kuva-i Milliye» yazarının gözünden kaçmıştı. «Kuva-i Milliye» nin bir itirafname olan bu sözleri karşısında savcılığın boş durmıyacağı sanılmaktaydı.

Emniyete götürülen gençler ilk keresinde T.C.K. nun 535 inci maddesi gereğince Çankaya Savcılığına sevkedildiler. Bu madde «toplumu rahatsız edercesine bağırarak gazet satma» suçunu kapsamakta ve cezası 25 liraya kadar hafif para cezsını öngörmekteydi. Gençler, o gün ikâmete rapten emniyet tarafından serbest bırakılmışlardı. Ancak, Pazartesi olayında aynı suçtan dolayı Çankaya Emniyet Âmirliğinde nezarete alınarak sabahlatılmışlar ve erkenden de suçüstü mahkemesine sevkedilmişlerdi.

ANAYASA'YI ÇİĞNEYENLER

Bu olayların başladığı ilk gün baskısı 3000 olan Dönüşüm ikinci bir baskı yaparak 2000 sayı daha baskıya vermişti. Fakat, herhangi bir gerekçe gösterilmeden Ankara emniyeti daha gazete matbaada basılırken, 27 Mayıs öncesinde olduğu gibi gazetelere el koymuş ve ayrıca «toplama kararını» soran bir genç ise yanağına sert bir tokat izi almıştı.

Siyasal Bilgiler Fakültesinde, Orta Doğu Teknik Üniversitesinde ve Dil - Tarih Coğrafya Fakültesinde 500 kişiden topladıkları onar lira ile işe girişen «Dönüşüm» cüler diğer sayılarını 5000 adet basmaya başlarken, matbaa değiştirmek zorunda kalıyorlardı. Topladıkları paraları döner sermaye haline getiren gençler, onar lira verenlere gazetelerini ücretsiz gönderiyorlardı. Gazete ayrıca İstanbul'da Taksim meydanında 1500 adet satıyordu.

Kuva-i Milliyeciler ise hasılatını gazeteyi satan henüz bıyığı terlememiş çocuklara pay ediyorlardı. İkinci sayının finansmanı da merakla bekleniyordu.

SERT, FAKAT AÇIK

Olaylar sırasında S.B.F. Fikir Kulübü ile O.D.T.Ü. Fikir Kulübü, Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'den Emniyet Genel Müdürüne kadar ve siyasi parti başkanları da dahil olmak üzere şu çok sert ve fakat açık telgrafı çekiyorlardı:

«Dönüşüm gazetesi satıcılarına yapılan kanunsuz davranışlar devam etmektedir.

Bu davranışlara polis destek olarak suç işlemektedir. Temel haklarımızı ayaklar altına alarak faşist metodlarla yapılan bu alçaklıklara, karşımızda kim olursa olsun direneceğiz.

27 Mayıs'ın getirdiği Anayasa ve hukuk düzenini savunmayı bir yana bırakıp gericiliğin ve faşizmin gelişini desteklemek namussuzluktur.»

Son yıllarda bu kadar sert bir protesto görülmüş değildi. Bugüne kadar saldırıya uğrayan fakat «fikirle» cevap verilmesini istiyen ve kendilerine karşı «Kuva-i Milliye» adını istismar etse dahi, fikirle çıkılacağını sandıkları için önce sevinen gençler olayların ortaya koyduğu kaba kuvvet gerçeğini anlayınca kamu oyuna hitaben yayınladıkları bildiride ise aynen şöyle diyorlardı:

«Türk Kamu Oyuna,

Günlerdir Anayasa açıkta çiğneniyor. Bunu emniyet kuvvetleri açıkça destekliyor. 27 Mayıs'ın getirdiği, Anayasa ve hukuk düzeni ile sağlanan özgürlük ortamında çıkan DÖNÜŞÜM saldırılara uğruyor. Saldırıların her yenilenişinde, polis saldırganları daha çok destekliyor. Olayların benzeri 27 Mayıs öncesinde de oldu. Genç adam, Kızılay'da, kendi üniversitesinde kurşunlandı. Ne var ki yapanların sonları belli.

Bugün, hukuk düzenini, Anayasa'yı çiğnemenin yeni örnekleri veriliyor. Anayasa ile tanınan haklarımızı ve Tümüyle Anayasa düzenini ve demokrasiyi korumak için; her türlü diktatörlüğü getirmek istiyenlere karşı, artık Anayasa ile tanınan DİRENME HAKKIMIZI KULLANACAĞIZ.

Anayasayı, özgürlükler düzenini benimseyen bütün Türk halkı ile ilerici kuvvetlerin yanımızda olduklarına yürekten inanıyoruz.

Haksever yurttaş, bilinçli emekçi, ilerici aydın, sana insanca yaşama hakkını tanıyan Anayasayı savunmakta bize katıl.

Üniversiteli aydın genç, direnerek kanınla yazdığın anayasayı seni kurşunlayanlara çiğnetme.»

DÖNÜŞÜM OLAYLARIYLA İLGİLİ BİLDİRİLER

Önce şunu açıkça belirtelim ki Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci birliğinden başka hiç bir kuruluş Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencileri adına konuşamaz. Birliğimiz hiç bir öğrenci kuruluşuna bağlı değildir. Son olaylar karşısında düşüncelerimizi, haktan yana ve gerçekleri gizlemiyerek apaçık ortaya koyma zorunluğunu duyduk.

Anayasamızın 14. maddesi

Herkes yaşama, maddi ve mânevi varlığını geliştirme haklarına ve kişi hürriyetine sahiptir. Kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti kanunun açıkça gösterdiği hallerde usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamaz.

Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz.

20. maddesi ise

Herkes düşünce kanaat hürriyetine sahiptir, düşünce ve kanaatlarını söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklıyabilir ve yayabilir.

Kimse düşünce ve kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz. demektedir.

Son olayların gelişimi bu maddelerin çiğnendiğini apaçık olarak ortaya koymaktadır. Genç adam eğer durup dururken küfürlü ve yumruklu bir saldırıya uğruyorsa kişi hürriyeti ve dokunulmazlığı çiğnenmiş demektir.

Genç adamın yaymak istediği düşünce ve kanaatlarına zorbalıkla engel olunuyorsa anayasamızın 20. maddesi işlemez hale gelmiş demektir.

Anayasamızın teminatı altında düşünce ve kanaatlerini Dönüşüm adlı dergileri ile açıklıyan, üniversite öğrencileri, her sayısında küfürlü ve yumruklu bir saldırıya uğramaktadır.

Saldırıya uğrayanlar veya saldıranlar ister bir siyasi kuruluşa kayıtlı, ister kayıtsız olsunlar.

Tek ve var olan gerçek şudurki Hürriyet meydanında kendilerinin çıkardığı Dönüşüm adlı dergiyi satmakta olanlar, doğrudan doğruya kaba kuvvet ile sindirilmek istenmede, düşünce ve kanaatlarını, demokratik düzen içinde yaymak istemelerine engel olunmaktadır.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrenci birliği olarak Dönüşüm dergisini çıkaranlara yapılan bu saldırıları adice buluyor, emniyet makamlarının saldıranları toplıyarak haklarında kovuşturma açmaları gerektiği halde, saldırıya uğruyanları yakalayıp, karakollarde bekletip mahkemeye göndermelerini dürüst bir davranış olarak kabul edemiyoruz.

7 Haziran 1965 günkü olaylarda Emniyet Kuvvetleri saldırıya uğrayanlardan (11)onbir, yoldan geçen (2) iki, saldıranlardan (1) bir kişi yakalamışlardır. Bu bir kişinin de saldırıya katılıp katılmadığı belli değildir.

Bu durum karşısında O.D.T.Ü. Öğrenci birliği, yüksek öğrenim kuruluşu olarak haksız gördüğü her olaya karşı olduğunu söylemek zorundadır.

Olayları, iki küçük grubun sokak hareketleri şeklinde yorumlamamak gerekmektedir. Olaylar aslında yurdumuzda süregelmekte olan çatışmanın görüntülerinden biridir ve çatışma toplumcu ilkeleri kabul etmiş, bütün varlıklarıyla yalnız Türkiye'nin ekonomik ve siyasi bağımsızlığı için, çırpınan gerçek devrimcilerle, kendi çıkarını toplumu sömürmekte görenler arasında, Türkiye'nin çıkarlarına karşı duranlar arasında olmaktadır.

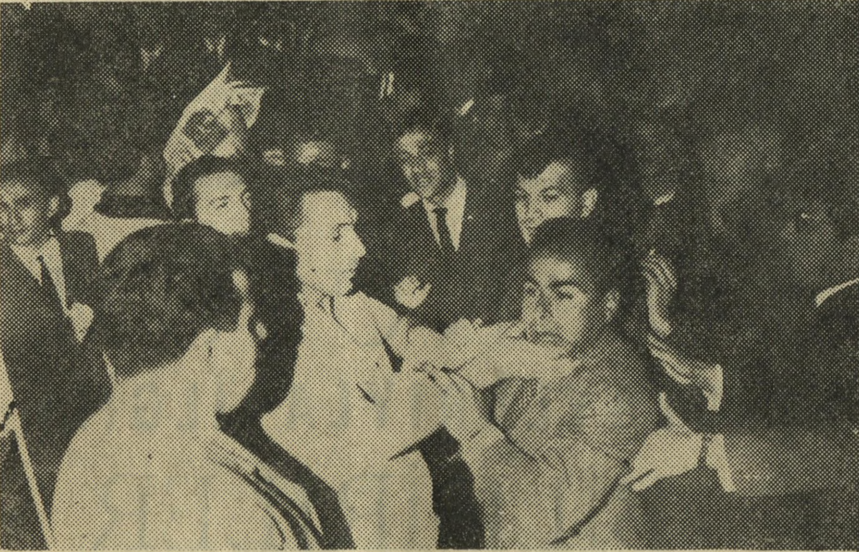
Toplumcu gazetelere, toplumcu yazarlara, toplumcu öğretmenlere yapılan baskılar, türlü sindirme çabaları ve en son Hürriyet Meydanındaki olaylar sessiz kalınacak davranışlar değildir.

Artık TÜRK GENCİ OLARAK

«Atatürk Devrimlerinin ve Cumhuriyet rejiminin bekçiliğinde, Toprak reformu, Petrollerimizin millileştirilmesi gibi yuvarlak sözleri bırakıp hangi görüşü savunuyorsak o görüşü apaçık ortaya koymak zorundayız.»

O.D.T.Ü. Öğrenci Birliği Türkiyemizin ilerlemesinin Toplumcu yollarla olacağını kabul etmektedir. Toplumcu görüşü savunanlarla, Demokratik düzen içinde, Anayasamızın verdiği hakla Toplumcu görüşü savunacaktır. Şunu da belirtmek isteriz ki bir görüşü savunmak siyasete katılmak demek değildir. Bu memleketin sorunlraını üniversiteli düşünmez, çözür yollarını tartışmazsa ileri bir Türkiye'yi hangi temel üstüne kurabiliriz.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Talebe Birliği

Fikir yok, zorbalık çok...

T.İ.P. KIZILAY OLAYLARIYLA BANK-İŞ GREVİNDEKİ TUTUMU PROTESTO ETTİ

Üniversiteli gençlerin çıkarttığı DÖNÜŞÜM gazetesinin her satışı sırasında bir takım kanun tanımaz zorbaların satıcı gençlere saldırmaları ve Bank-İş Sendikasının İstanbul'daki grevi sırasında emniyet kuvvetlerinin güdümlü tutumları dolayısıyla meydana gelen olaylar üzerine Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar bugün Başbakan Suat Hayri Ürgüplü'ye bir telgraf çekmiştir.

Aybar'ın Başbakan'a gönderdiği telgraf metni aynen şöyledir:

«Sayın Suat Hayri Ürgüplü
Başbakan

Ankara

Anayasa'nın teminatı altında bulunan hak ve hürriyetlerini kullanarak DÖNÜŞÜM dergisini yayınlayan ve satan Siyasal Bilgiler Fakültesinin yurtsever, uyanık ve fedakâr öğrencilerine, çıkarcı çevrelerin himaye ettiği ve kışkırttığı kanun tanımaz bir takım zorbalar başkentin en büyük meydanında, Hükümetin gözü önünde haftalardan beri saldırmaktadır. Saldırıların önceden hazırlanıp plânlandığı apaçık ortadadır.

Emniyet kuvvetleri saldırganlara cesaret verecek şekilde hareket etmekte ve hakkını kullananları hırpalayarak, nezaret altına almaktadır.

Akhisar, Kırıkkale ve Konya olaylarından sonra Hükümeti uyardık ve Anayasa'nın hükümran kılınmasını istedik. Oysa, bugün aynı olaylar artık başkentin meydanlarında cereyan ediyor. Bunun gibi İstanbul'da da Bank-İş Sendikasının aylardan beri devam eden grevinde tarafsız olması gereken emniyet kuvvetlerinin grevciler aleyhindeki sert müdahaleleri de Anayasa'nın başka bir yönden ihlâlidir.

Seçim dönemine girdiğimiz ve zatı alinizin dürüst seçimler hakkında teminat verdiğiniz şu günlerde yerli ve yabancı çıkarcı çevrelerin seçim emniyetini yok eden, Anayasa'mızı hiçe sayan tertip ve saldırılarının arttığı görülmektedir. Açık bir rejimde çıkarlarını yürütememek endişesinde olanlar kaba tertiplerle özlemini çektikleri Faşist bir idarenin temellerini hazırlıyorlar. Hükümetten, bu tehlikeyi kesinlikle önlemesini ve zorbalara karşı müessir ibret teşkil edecek şekilde harekete geçmesini bir kere daha ısrarla talep ederim. Saygılarımla.

Türkiye İşçi Partisi
Genel Başkanı
Mehmet Ali AYBAR

●

SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ FİKİR KULÜBÜ BİLDİRİSİ

Türk Kamu Oyuna;

9 Haziran 1965 Çarşamba günü T.M.T.F. II. Başkanı Abdullah Emre İleri, Dönüşüm gazetesini ve ilerici gençliğin Hürriyet Meydanındaki davranışını yakışıksız bir dille kötüleyen bir bildiri yayınlamıştır. Kulübümüz bu bildiriye ayrıca gereken cevabı verecektir.

Burada T.M.T.F. asıl yetkisi Genel Başkan Ahmet Güryüz Ketenci' nin son olaylar üzerine S.B.F. Fikir Kulübüne çektiği telgrafı veriyoruz.

S.B.F. Fikir Kulübü Başkanlığına

Atatürk'ün kurduğu cumhuriyeti gerçekten kaidesine oturtmak bütün bir ulusun mutluluğunu sağlamak amacı ile göstermiş olduğunuz toplumcu direniş Türkiyemizin sosyal mücadeleler tarihinde bir gün yerini elbette bulacaktır.

Ulusçu ve vatanperver davranışınızı Türk yüksek öğrenim gençliği kafa ve gönüllerinde ölümsüzler mâbedine kadar taşıyacaktır. Anayasa'nın temel haklarını ayaklar altına alacak, fikir özgürlüğünü sınırlayacak her tutumu dün olduğu gibi bugün de Türk yüksek öğrenim gençiği lânetlemesini bilecektir.

Sizler Türk gençliğinin idealist öncülerisiniz. Mücadelenizde başarılar diler, bütün Siyasallı kardeşlerimin gözlerinden öperim.

Ahmet Güryüz Ketenci
T.M.T.F. Genel Başkanı

Karar Kamu Oyunundur.

S. B. F.
Fikir Kulübü Başkanı
Hüseyin Ergün

●

TEMEL HAKLARI YAŞATMA DERNEĞİNİN PROTESTOSUDUR

Son sıralarda yenilenen ve karşılaştığı tepkiler gitgide artan DÖNÜŞÜM olayları, Türk Kamu Oyu karşısında önemli bir takım değerlendirmelerin yapılması gereken bir ortamı hazırlamış bulunmaktadır.

Bu değerlendirmeler, doğrudan doğruya Türkiye'de 1961 Anayasa'sının gerçekleştirdiği Toplumsal ve İktisadi Demokrasi ve Çağdaş Toplum-Devlet esasları ile, geride kalan bir takım artık görüş ve davranışların arasındaki çelişki bakımından yapılacak değerlendirmeler olacaktır.

Bu değerlendirmeleri yapacak olanlar da, hiç şüphesiz Türkiye'nin çağdaşlaşmasında, bu çabanın görevlisi ve yetkilisi olan ilerici ve devrimci kurumlar, yurttaşlar olacaktır.

DÖNÜŞÜM, işte böyle bir çabanın içindedir.

Bundan ötürü, ortada olağan bir sokak ve kaldırım, ya da zabıta olayı yoktur. Ortada, bir çelişkinin değerlendirilmesini örtbas etmek için harcanmakta olan kaba bir kuvvet vardır. Bir zincir vardır. Bugün bu zincir, Anayasa güvenliği altında bulunan bir takım davranışların ve kimselerin dillerine ve ellerine takılmak istenmektedir.

Anayasasında, kanunun dahi, kamu yararı, kamu düzeni — hattâ milli güvenlik — gibi sebeplerle bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunulamayacağı belirtilen bir ülkede, özgürlük ve hakların zabıta olaylarına konu olması ve o sırada cereyan eden asıl zabıta olayının dikkati çekmemesi, tek kelime ile Anayasayı, bir Zabıta Talimatnamesi ile bir tutmak demektir. Buna Türkiye'de hiç kimsenin yetkisi yoktur.

Eziyet ve işkencenin yapılmayacağını; herkesin düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahip olup, bunu çeşitli yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabileceği ve yayabileceği Anayasada düzenlenirken, gene o ülkede bunların kaldırımlarda çiğnenmeye kalkışılması, devrini kapatmış çok geride kalmayan bir sürenin artık alışkanlıklarıdır.

Türkiye'de Anayasanın uygulanmasının sorumluluğu, vatandaşlar kadar bizzat Devlet ve Kamu Makamlarına, bu arada kanunlar çerçevesinde Bağımsız Türk Yargıcına da düşer. Biz özellikle Yargıçlarımızdan bunun yerine getirilmesini bekliyor, durumu bütün ilerici ve devrimcilere duyuruyoruz.

Temel Hakları Yaşatma Derneği Başkanı
Dr. Mehmedcan KÖKSAL

AMERİKAN GENÇLİĞİ DE UYANIYOR

Gençlik Vietnam ve Dominik olaylarında Johnson'a karşı cephe aldı.

Vietnam ve Dominik olayları, yakın zamana kadar dış dünya ile ilgilenmeyen Amerikan Üniversite gençliğini de uyarmış ve kendi adlarına yürütülen insanlık dışı politikaya karşı çıkmağa başlamışlardır. Üniversite çevrelerinden ge len bu sert tepkiyi önlemek ve gerek öğretim üyelerini gerek Üniversite gençliğini kazanmak için Başkan Johnson'un üniversitelere gönderdiği temsilcilerin çabası tam bir başarısızlığa uğramıştır. İowa Üniversitesine giden hükümet temsilcileri gençler tarafından tahkir edilmiş ve «ikna» toplantısı yarıda kalmıştır. Wisconsin Üniversitesine ayni amaçla gelen hükümet temsilcileri ise 132 profesörün imzaladığı; Johnson'un Vietnam'da ahlak dışı davranışlarını protesto eden bir bildiri ile karşılaşmışlardır. Johnson'un gezici elçisi Averell Harrimanı'n Cornell Üniversitesinde uğradığı hakaret ise hepsini bastıracak kadar şiddetli olmuştur. Başkanın Vietnam siyasetini anlatmağa çalışan gezici elçinin sözleri salonu dolduran binbeşyüz üniversitelinin tahkir edici sözleriyle ve sık sık işitilen «yalancı» ithamı ile kesilmiştir. Bu durum karşısında Harriman gençleri komünistlikle suçlamaktan başka çıkar yol bulamamıştır. Amerikanın bütün üniversitelerine meydana gelen bu tepki Washington'da yabancı yazarların da katılacağı bir açık oturum düzenlemek sonucunu doğurmuştur. Mayıs ayı ortalarında düzenlenen bu toplantıya davet edilen yüzlerce Avrupalı yazardan sadece tarihçi ve yazar İsaac Deutscher katılmıştır. Bilindiği gibi ünlü Fransız düşünürü ve yazarı Jean Paul Sartre bu çağrıya katılmamış ve katılmama nedenlerini açıklamıştır. Oturuma Amerikan üniversitelerinden katılan profesörler karşısında Johnson'un temsilcisi McGeorge Bundy bir hayli terlemiş ve oturumu izleyen Amerikalı gençler; hükümetin politikasını şiddetle yeren profesörleri çılgınca alkışlamışlardır. Oturuma katılan tek yabancı tarihçi ve yazar İsaac Deutscher, bundan sonra Amerika üniversitelerinin pek çoğunu dolaşarak bu konudaki görüşlerini açıklamıştır. Yazara göre, Ame rika'da şimdiye kadar rastlanmayan kızgın ve bilinçli bir gençlik varlığını duyurmağa başlamıştır.

Aşağıdaki yazıda İsaac Deutscher'in Amerikan gençliğinin uyanışını ve uyanış nedenlerini anlatan yazısını bulacaksınız.

KIZGIN BİR KUŞAK

Savaştan bu yana ilk defa olarak dış sorunlar; Amerikan toplumunu ilgilendirmeğe ve eyleme itmeğe başlamıştır. Gerçekte halkın büyük kısmı Başkan Johnson'un siyasetini onaylamaktadır. Fakat, Vietnam ve Güney Amerika'da yürüttüğü siyasete karşı gittikçe artan bir karşı çıkma görülmektedir.

Bu karşı çıkmayı özellikle genç kuşaklar yürütmektedir. Hemen hemen bütün üniversitelerde binlerce profesör ve yüzbinlerce üniversiteli genç bu karşı koyma eylemine katılmıştır. Bu eylem özellikle Michigan Üniversitesinde olgunlaşmış bulunuyor. Mart ayında Amerika'nın bu sessiz üniversitesinde başlayan «tartışmalı siyaset dersleri» bütün ülkeyi derinden sarsmıştı. Fakat artık buna bütün üniversiteler katılmıştır. Ve Michigan üniversitesi öncülüğünde gittikçe yayılmaktadır.

Michigan üniversitesinde ilk örneğini veren «tartışmalı siyaset dersleri» eylemi kısa zamanda bütün üniversitelere geçmiş; Nisan ayında Harvard, Yale, Columbia, Chicago, Berkeley ve diğer üniversitelerde tekrarlanmıştır. Bu dayanışmadan cesaret alan Michigan üniversitesi gençliği 15 Mayıs günü Washington'da bir tartışma düzenlemeyi kararlaştırmışlardı. Bu amaçla, üniversiteler arası üç bin kişilik bir komite eyleme geçmişti.

Isaac DEUTSCHER

15 Mayıs günü saat 9'da Sheraton Park otelinin muazzam konferans salonuna kurulmuş olan tribüne çıktım. Büyük tartışma başlamıştı. Beş bin profesör ve üniversiteli ve bunun dışında 120 bin gencin televizyondan izlediği tartışma gece yarısına kadar sürdü. Oturuma pek çok konuşmacı katıldığı halde ilgi ile izlendi. Oturumu izleyen gençlerle, İngiltere'de nükleer silahlara karşı yapılan yürüyüşe katılanlarla hiç bir benzerlik kurulamazdı. Çünkü aralarında; ne ilgi çekmeğe çalışan garip kılıklı kimseler, ne yıl gın kuşaktan olduğunu söyleyenler, ne de peşinden gidilen liderler vardı. Fakat, olgunlukla izlenen oturumda; doğru buldukları görüşleri alkışlıyan gösteri yapanlar da yok değildi. Çoğunlukla, hükümet görüşünü savunan görevliler hiç bir tepki gösterilmeden dinleniyor; fakat, hükümet görüşünü yeren konuşmacılar her defasında şiddetle ve uzun uzun alkışlanıyordu.

«Bomba değil kan gönderiyoruz»

Doğrusu bu ölçülü fakat çok sert bir karşı koymaydı. Bu gözden uzak tutulmayacak bir gelişmeydi. Bu oturumdan bir kaç gün sonra Berkeley Üniversitesinde yapılan başka bir oturumda; bu karşı koymanın çok daha sert ve köklü olduğunu gördüm. Tam 36 saat süre ile açık havada söylevler verildi, tartışıldı, siyasi kişiler alaya alındı. Konuşmacılar arasında; zenci haklarını savunma eyleminin liderleri, Güney eyaletlerinde ırk ayırımına karşı yürüyüş düzenleyenler, profesörler, yazarlar ve bir senatörle California Eyalet Meclisinden bir zenci üye de vardı.

Ben kürsüye gece yarısından sonra çıkma fırsatını bulabildim. 15 bin üniversiteli genç çimenlere oturmuş çıt çıkarmadan dinliyordu. Gece oldukça soğuktu. Sert bir rüzgâr esiyordu. Bu durum karşısında toplantıyı düzenleyenler tartışmanın bir salonda devam edilmesini teklif ettiler. Fakat, battaniyelere sarılmış soğuk ve rüzgârdan kendilerini korumağa çalışan gençler bu teklifi reddettiler ve toplantının açık havada devam etmesini istediler.

Tartışma sürüp giderken, kürsünün birkaç metre ötesinde de gönüllü gençler Vietnam'da Amerikan bombardımanlarından yaralananlar için kan veriyorlardı. Bu gerçekten harikulade bir manzaraydı. Ve kısa zamanda «Johnson onlara napalm bombası gönderirken biz kan gönderiyoruz» sloganı altında 100 litre kan toplanmıştı. Bunun yanı sıra bazı gençler; İspanya iç savaşında kurulan uluslararası Tugaylara benzer, Vietkongların safında çarpışacak Tugaylar kurma hazırlığı yapıyorlardı.

Son on yıl içinde yapılan bunlara benzer eylemlere göre bu gençlik hareketleri şaşılacak kadar yenilikler taşıyordu. Ve bu zamana kadar kendisinden pek söz ettirememiş olan bu gençliğin çıkardığı gürültü; tutucu basında ve çevrelerde de yankılanmağa başlamış bulunuyor. Ve tutucu çevreler istemiye istemiye «artık zamanın değiştiğini» itiraf etmek zorunluğunu duyuyor.

Bütün bu eylemleri yakından gördükten sonra akla şu sorular geliyor: «Bu eylemlerin gerçek anlamı nedir? Ve bu eylemlerin geleceği nedir?» Bunlardan hemen bir sonuç beklemek herhalde doğru bir görüş olmayacaktır. Herşeye rağmen Başkan Johnson, bu protestolar ve tepkiler karşısında, bugünden yarına, gerilemiyecektir. Fakat, kendisinden önceki Başkanların Amerikan halkının devamlı ve mutlak sessizliğinde yapabildikleri gibi rahatca at oynatamıyacaktır. Tam bir eylem serbestliği içinde dilediğini yapamıyacaktır. Kendisini iten çok büyük güçlere rağmen, biraz frenlenecektir.

Amerikan gençliiğnde ve aylarında başlayan bu eylemin yararlı sonuçları uzun erimde ortaya çıkacaktır. Bence, Amerikan gençliğinde belirmeğe başlayan bu eleştirici görüş ve eylem; Sovyetler Birliğinde Stalin'e karşı girişilen eylem kadar önemlidir. Amerika'daki bu yeni oluş bazı yanları ile yavaş yavaş ortaya çıkmaktadır. Bir bakıma yeni bir sol akımının doğuşudur.

Bugün siyaset alanına yeni bir kuşak giriyor. Yeni sol akımının temsilcileri olan bu kuşak meydandan çekilmiş eski kuşağın hiç bir sorunu ile ilgili değil. Ne de Amerika'da

bir zamanlar ilerici bütün insanlara dehşet saçan Mlaccarthyn'in saldırılarına uğramış bulunuyor. Kısaca siyaset alanına yıpranmış ve korkusuz olarak giriyorlar. Mücadeleye taptaze ve tam bir cesaretle giriyorlar. Bu yetenekleri ile klişeleşmiş anti-komünist ithamlara karşı koyabilecekler. Bunun yanı sıra, savaş telkinlerine kulaklarını tıkayabilecekler. Amerikanın hakim çevrelerinin güçlülüğü onları yıldırmıyacak. Genel refah içinde «safalet adalarının» da bulunduğunu; iktisadi gelişme devresinde bile «bünyesi işsizliğin» devam ettiğini ve kara derililerin gittikçe artan baskısının bir sonuca bağlanması gerektiğini gayet iyi biliyorlar.

KARA DERİLİNİN ÖNCÜLÜĞÜ

Bütün bu güçlükleri nasıl yenecekleri sorusunu ise henüz cevaplandırmak mümkün değil. Fakat hiç şüphe edilmemelidir ki; sosyalizm akımı Amerika'da yeniden güçlenmeğe başlamıştır. Şimdilik aydınlar arasında güç kazanan bu akımın, Amerika'da şimdiye kadar belirmemiş bir güç ve yaygınlığa erişeceği muhakkaktır.

Bunun, zencilerin savaşından meydana gelen bir oluş olduğunu kabul etmek gerekir. Şimdi Vietnam savaşına karşı açılan kampanyanın başında bulunanlar; daha önceleri , ırk ayrımına karşı savaşanlar ve yürüyüş düzenliyenlerden başkası değildir. Zenciler de artık, Amerikan muhafazakarlığının kendilerine kıskıvrak sardığı mengeneyi kırmış bulunuyor. Böylelikle bir savaş ve karşı koyma örneği vererek; Amerikanın genç ve köklü dönüşümlerden yana olan kuşaklarında birleştirici bir rol oynamışlardır.

Açık oturumlar ve tartışmalı konferanslar Amerika'da toplumsal eylemin ilk devresi sayılmalıdır. Bundan sonraki devrelerin gelmesini artık kimse engelleyemez. Amerika'dan, bu oturumları düzenleyenlerin eylemi yaymak için nelerin yapılması gerektiğini tartışırlarken ayrıldım. Ne olursa olsun şimdiden sesleri duyulan bir güç olmağa başlamışlardır.

Son söz olarak şunu diyebilirim ki; artık Washington'un resmî ağızı, Amerika'nın tek sesi ve temsilcisi değildir. Amerikan gençliği ve aydınları bu resmi ağıza karşı meydan okumaktadır. Ve bunu yapmakta devam edecekler dir.

AMERİKA'NIN VİETNAM'DA YAPTIKLARI JAPON GENÇLERİNİ AYAKLANDIRDI

Bundan bir süre önce Amerika'nın Tokyo Büyükelçisi Profesör Edwin Reischauer, Fukuoka Üniversitesinde ve bir protestan kurumunda; Amerika'nın Vietnam siyaseti üzerinde bir konferans verecekti. Fakat, her iki kurum da, polisin olaylar çıkacağını bildirmesi üzerine bu konferanstan vazgeçti.

Olayların çıkması ihtimali gerçekte Büyükelçi'nin kişiliği ile ilgili değildi. çünkü Büyükelçi kişi olarak, Japonların saygı duydukları bir Japon tarihi uzmanı ve Japonya'da bulunanlar arasında bu ülkenin dilini bilen biricik diplomattı. Üstelik karısı da saygıdeğer bir aileye mensup bir Japon kadını idi. Fakat bütün bu vasıflar bugün bir Amerikalının Japonların karşısına çıkabilmesi için yeterli değildir. Ve Profesör Reischauer'in Amerikalı olmaktan gelen kusurunu örtememektedir. Evet, bugün Japonya'da bir Amerikalı olmak büyük bir kusurdur. Çünkü Japonlar, Amerikalıların Vietnam'daki sarı ırkı napalm bombaları ile kavurduklarını öğrenmiş bulunuyor. Ve uzun süredir ırksal bir dayanışma biçiminde duyulan yakınlık; napalm bombardımanlarından sonra, Japonya'daki Amerikalılara karşı bir ayaklanma halini almıştır.

Gerçekte, Vietnam olayları karşısında bir barut fıçısı halini alan Japon gençliğini ateşleyen Tokyo'lu bir gazeteci olmuştur. Nisan ayında, tarafsız ve büyük tirajlı bir Japon gazetesi tarafından Vietnam'a gönderilmiş olan bu gazeteci döndükten sonra; Vietnam'daki vahşeti bir dizi yazı ile Japon kamu oyuna anlattı.

«Bağımsızlığın kahraman savaşçıları» ve «Vietkong askerleri yetersiz silahlarla istilacılara karşı...» başlıkları altında yayınlanan bu yazılar; yapılan işkenceleri, napalmla kavrulmuş insanları, havadan serpilen benzinlerle yakılan ormanları ve orman köylerini tam bir gerçekcilikle yansıtıyordu. Gazeteci büyük bir güçle, gördüklerini okurlarına yaşarcasına verebilmişti. Bu yazılar Japon kamu oyunda tahminlerin çok üstünde bir ilgi topladı ve tepki yarattı. Bu ilgiyi gören diğer Japon gazeteleri yüzlerce muhabirini Vietnam'a gönderdi. Vietnam adeta Japon gazetecilerinin istilasına uğramıştı. Bu gazeteciler sadece Güney'e değil Kuzey'e de gittiler. Ve Japon halkı, Amerikalıların bu bölünmüş ülkenin her iki tarafında yaptıkları insanlık dışı davranışları bütün çıplaklığı ile öğrendi. Bu konuda basından geri kalmamak isteyen televizyon şirketleri de Vietnam'da olup biten vahşeti, korkunç ayrıntıları ile halka gösterdi. Bu programlar Japon halkı üzerinde öylesine etkili olduki; Japon hükümeti «Amerikalıların Güney Vietnam'da yaptığı zulüm» adı altında yayınlanacak olan programı yasakladı.

Japon kamu oyundaki bu sert tepkileri önlemek ve durumu kendi lehine çevirmek isteyen Amerikan hükümeti, Japonya'ya özel görevliler gönderdi. Japonya'ya akın eden Amerikan görevlileri; dostluk ve güven ateşini yeniden canlandıracak ve Güney Vietnam'da bulunan ellibinden fazla Amerikan deniz piyadesinin insancıl amaçlarını Japon halkına anlatacaklardı. Bu zavallı görevliler gerçekten şanssız kişilerdi. Kızgın Japon halkı önünde; parçalanmak gibi bir durumla karşılaşmadılarsa da, çok gülünç durumlara düşmekten de kurtulamadılar. Bu görevlilerin en ünlüsü ve Beyaz Saray'ın akıl hocalarından biri olan Profesör Walter Rostow, meramını anlatmak için başvurduğu üç üniversite tarafından da reddedildi.

Amerikalılar için, Japonya'daki buhranın en endişe verici yönü; kendi kendine ortaya çıkmış olmasıdır. Hiç bir teşkilâtın organize etmediği bu hareketin böylesine alevleyip parlaması ve bütün Japon kamu oyunu sarması; Amerikalılar bakımından gerçekten endişe verici olmuştur. Bundan beş yıl kadar önce Japon-Amerikan karşılıklı güvenlik anlaşmasının bazı maddelerinin değiştirilmesi ile ilgili olarak yapılan gösterilerle, son gösteriler tamamen değişik karekterdedir. O zamanki gösteriler bu anlaşmanın değiştirilmesine karşı olan teşkilâtlara tarafından yürütülüyor ve sadece anlaşmayı hedef tutuyordu.

Gerçi 15 Nisan 1959 ile 12 Mayıs 1960 tarihleri arasında tam 3.164 gösteri olmuş ve bir sonuç alınmamıştı. Bugün ise, teşkilâtlı fakat sönük geçen sayısı fazla gösteriler yerini; doğrudan doğruya halkın sahip çıkacağı canlı gösterilere bırakmıştı. İlk defa halk sokaklarda «Asya Asyalılarındır» diye bağırıyordu. Şüphesiz halen Amerikalılarla işbirliği halinde bulunan Japon Hükümeti, kamu oyunda gittikçe artan bu anti-Amerikan akımı benimsemiyordu. Hükümete göre; Doğu Güneşi ülkesinin Amerikaya ihtiyacı vardı. Japon sanayiinin büyük bir kısmı, Detroit ve Chicago sanayicilerinin yatırımları ile kurulmuş ve onlara bağlıydı. Fakat, Japon'yada eskidenberi yaygın olan bir söz halk tarafından tamamen benimsenmiş bir prensipti: «Batı tekniğine EVET, Batı medeniyetine HAYIR» Hiroşima ve Nagazaki'de patlayan atom bombalarından yirmi yıl sonra beyaz ırk ile sarı ırk yeniden ve bütün şiddetiyle karşı karşıya gelmişti. Japon gençlerinin ve halkının büyük kızgınlığı şeklinde ortaya çıkan bu çatışma; Güney Vietnam savaşının külleri içinden sıçrayan bir kıvılçımla ateşlenmişti.

GERÇEKLER VE KALKINMA YOLU

Namık BEHRAMOĞLU

Bireylerimizin tek, tek maddi ve manevi mutluluğa kavuşabilmesi için toplumumuzun diğer dünya devletleri karşısında bağımsızlığını, özgürlüğünü sağlaması zorunludur. Bu da ekonomik kalkınma sonucu sağlanabilir. Dünya iktisatçılarının oy birliğine vardığı iki türlü kalkınma yolu vardır:

1) Özel sektör eliyle olan kapitalist kalkınma yolu,

2) Toplumcu yani kapitalist olmayan yol. Az gelişmiş, geri kalmış ülkeler bu yollardan birini seçmek zorundadır. İkisi bir arada asla yürütülemez. Yani bu iki yolun karılmasından ortaya çıkan karma bir yol az gelişmiş ülkeler için çözüm yolu olamaz. Bu yollardan birinin uygulanması uygulandığı ülkenin maddi, sosyal, politik yapısına bağlıdır.

Türkiye ta baştan beri birinci yolu-özel sektör elile-kendisine kalkınma yolu olarak seçmiş, her kezindede başarısızlığa uğramış, az gelişmiş ülke olmaktan bir türlü kurtulamamıştır. Örneğin:

a) 1923-1932 devresinde bütün güç özel sektöre harcanmıştır.

b) 1939-1947 devresinde özel sektör yabancı sermayeye gözünü dikmiş, ve dolar adamı, özel teşebbüs sahtekârları ilk kez bu yıllarda türemiştir.

c) 1947-1960 devresinde özel sektör yabancı sermaye ile açıkca iş birliği yapmış, ve ülkemizin ilerici güçlerinin bir araya gelip 27 Mayıs 1960 devrimini yapması ile bu devrimde karanlık son bulmuştur.

d) 1960 dan günümüze kadar olan devrede: İlk kez plânlı kalkınma bilinci ortaya çıkmış, bir devlet plânlama teşkilâtı kurulmuş, 5 yıllık bir kalkınma plânı hazırlatılmıştır. Ancak bu devrede devamlı bir hükümet iş başına gelemediğinden ve halkın uyanması ve ülkenin kalkınması bir kısım politikacının ve onun hamisi olan iş adamlarının işine gelmediğinden yapılan bu plânlarda başarısızlıkla sonuçlanmıştır. (Koalisyondaki parti liderlerinin kalkınma hızı olarak verdikleri rakamların birbirini tutmamasında idare edenlerin kayıtsızlığını göstermektedir.)

Bütün bu açmazlar iş başına gelenlerin memleketin sosyal politik, ve maddi yapısını göz önünde tutmamalarından ileri gelmektedir. Ben daha çok sosyal yapıya değinip (çünkü maddi yapısı orta okullarımızda ve liselerde öğretiliyor. Politik yapıyı da bilmemek diye bir şey olamaz, oysa sosyal yapı mümkün olduğunca saklanmaktadır.) Bu arada az gelişmişlik ölçülerini ülkemizdeki gerçekleri ile ortaya koymağa çalışacağım.

Türkiye de Sosyal Yapı:

A) HÂKİM SINIFLAR

a) Büyük toprak sahipleri

b) Tüccarlar, sanayiciler

c) Sermaye sahipleri

B) ORTA SINIFLAR

a) Orta toprak sahipleri

b) Küçük tüccar, esnaf zanaatkâr

c) Memurlar, ücretliler, serbest meslek sahipleri.

C) İŞÇİ SINIFI VE TOPRAKSIZ KÖYLÜ

1 — Yerli sermayedarın durumu nedir?

2 — Büyük tüccarın durumu nedir?

3 — Toprak ağasının durumu nedir?

bunlara bağlı olarak:

a) Politikacının durumu nedir?

b) Basının durumu nedir?

Bu soruların cevapları ahlaklı, milletini, ülkesini seven birisi tarafından verilirse durum acıdır. Dramdır adeta.

— Yerli sermayedar (büyüğü) ın çoğunluğu emperyalist sermayeyle boy ölçüşmekten vaz geçip, onun komisyoncusu olmuştur, uşağı olmuştur.

— Büyük tüccarın çoğunluğu vergi kaçırmakla meşgul olup, ihtikarcıdır, yani vatandaşı boğuntuya getirip vurgun yapmaktadır.

— Toprak ağalarının kafaları orta çağdan kalma olup, kendilerine de topraksız köylünün tükenmişliğine aldırmadan hâlâ bu — büyük Atanın efendimiz dediği — insanları sömürmekle meşguldur.

Bunlara bağlı olarak:

— Türk politika tarihi her devresinde toprak ağasıyla, ve belirli bir azınlıkla iş birliği yapan ve onun oyuncağı durumuna gelen bir takım bilgisiz, bilinçsiz çıkarcı politikacıdan bahsedecektir.

— Bu panayır satıcılığının (onlar için tabiî) her devresinde bir kısım hayasız basın bu işin maşalığını yapmakta olup, dahada ileri giderek ülkenin satılmamış güçlü kalemlerine açıkca küfretmekte hatta millî emniyet raporu diyerek gerekçesiz yazılar yazıp idareyi de buna alet etmektedir.

Ekonomi uzmanlarının ortaya attığı az gelişme ölçüleri şunlardır:

1) Düşük millî gelir seviyesi
2) Noksan beslenme
3) İlkel nitelikte geleneksel makinalaşmamış ziraat
4) Zayıf bir alt yapı
5) Zayıf bir sanayileşme
6) Düşük okuma yazma oranı
7) Ticaret sektörünün anormal gelişmesi
8) Zirai nüfusun yüksek nisbeti ve gizli işsizlik
9) Nüfusun hızlı artışı.

Bu ölçülerin her biri Türkiye'de alabildiğine fazladır.

— Gelir dağılımı çok eşitsizdir. Özellikle tarım kesiminde çalışanların yüzde 90 ı tarım gelirinin yüz de 48 ini geri kalan yüzde 10 da yüzde 52 sini almaktadır.

— Nüfusun yüzde 3 ü veremlidir, ayrıca çeşitli bölgelerdeki trahomlu ve cüzzamlı sayısı hergün biraz daha aratmaktadır.

— Köylünün yarısından fazlası ilkel nitelikteki ziraat aletlerine dahi sahip olmadığından durmadan büyük şehirlere akın etmektedir.

— Okuma yaşındaki ve üstündeki nüfusun yüzde 60 ı okuma-yazma bilmemektedir.

— Köylerin yüzde 53 ü, belediyelerin yüzde 55 i içme suyundan yoksundur.

— Nüfusun yüzde 69 u elektrikten faydalanamamaktadır.

— 4000 kişiye bir doktor, hastahanelerde bir hemşireye 111 (yüz onbir) yatak düşmektedir.

— Meslekten her ilk okul öğretmenine 60 öğrenci, her eğitici tarım teknisyenine 25-30 köy düşmektedir.

— Şehir meskenlerinin yüzde 30 u oturulmayacak durumdadır.

— Gecekondularda yaşayan insan sayısı 2 milyonu aşmaktadır.

— Nüfus artışı yüzde «3» tür.

— İşçiler 10 liraya 10 saat çalıştırılmaktadır.

Senecanın şu vecizesini hatırlamak gerek. «Nereye gittiğini bilmeyen denizci için uygun rüzgâr yoktur.»

Bu gerçekleri ortaya koyduktan sonra çözüm yolu bulmak gerekmektedir. Kalkınmanın iki ana şartı vardır. Bu iki şart birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Bunlar:

I) Politik, ekonomik, mali bütün dış münasebetlerde yalnız ve yalnız millî çıkarlara göre ayarlanmış bağımsız bir dış politikanın uygulanması,

II) İçte köklü dönüşümlerle ekonomik-sosyal yapının değiştirilmesi.

Bunların yapılabilmesi için Anayasa ilkelerinin eksiksiz, tastamam uygulanması gereklidir. Bunu bugünkü hakim sınıflardan ve onların dümen suyundakilerden beklemek hatadır. Bu dönüşümler ancak temel kuvvet olan emekçi halkın örgütlenmesi ile mümkündür. Mevcut düzenden yararlanan adı geçen hakim sınıflar toplumda gerici kuvvet olarak karşımıza çıkar. Atanın dediği gibi ekonomik bağımsızlık olmadan siyasi bağımsızlık olmaz. Demokrasi bütün topluma etkili olursa bir anlam kazanır. Devletin emekten yana olması için halkın toplum hayatının her yönünde söz sahibi olması gerekir. Bunun ilk şartıda nasırlı ellerin Büyük Meclise girmesidir. Yani bu durumda çözüm yolu politiktir. Kalkınmanın gerçekleşebilmesi şu şartlara bağlıdır.

1 — Başta işçi sınıfı olmak üzere bütün emekci halkı eğitmek, bilinç sahibi yapmak.

2 — Sosyal - ekonomik - politik dönüşümleri önleyen, sosyal adalet ilkelerine karşı koyan bütün güçlerin üstünlüklerine son vermek.

3 — Ağır sanayinin gelişebilmesi ve devletçiliğin sağlanabilmesi için emekçi halkın temel güç olmasını mümkün kılmak.

Başta emekçi halk olmak üzere üniversitelinin ve memleketini seven bu gerçeklere içi sızlayarak bakan her vatandaşın artık bir araya gelmesi örgütlenmesi gereklidir. Bütün bunlar ancak o zaman gerçekleşir. Bu örgütlenme sonucu emekçi halkın Büyük Meclise girmesi ve toplum hayatının her yönünde söz sahibi olabilmesi ise ancak kendi siyasi partilerinde toplanmalarıyla gerçekleşebilir.

SAYGIDEĞER BAŞKAN AMERİKA'NIN HÜR BASINI KARŞISINDA — Başkan Johnson, Amerika'nın hür basınının mensuplarına büyük bir saygı ile; Vietnam ve Dominik'teki halkların haklarına büyük bir saygı duyduğunu ve onların hürriyetleri için çalıştığını, buna bütün dünyanın inanması gerektiğini, inanmıyanların komünist olduklarını, millî kurtuluş hareketlerinin zaten komünistler tarafından çıkarıldığını, şu halde ezilmesi gerektiğini; Vietnam'da zehirli gazın bunun için kullanıldığını, napalm bombaları ile insanların bunun için yakıldığını, Dominikli üniversitelilerin bunun için öldürüldüğünü; demokrasiye yürekten inanmış bir Başkan olarak anlatırken görülüyor.

ANTİEMPERYALİST CEPHE MESELESİ

Cemal KIRAL

Ulusal Devletin politik bağımsızlığının devamı ekonomik bağımsızlık savaşının kazanılmış olması şartına bağlıdır. Yoksa ülke, günün birinde yarı-sömürge hatta sömürge duuumuna düşmekten kurtulamayacak, bunun sonucu olarak ta kazanılmış Politik Bağımsızlık kaybedilecektir. Bu bilinen bir gerçekken Politik Bağımsızlığa kavuşmuş Geri Kalmış Ülkelerin çoğunda emperyalizmin pençesine düşülmesi neden önlenemez? Daha başka bir deyimle Ekonomik Bağımsızlık Savaşı neden başarıya ulaşmamış ve bu yüzden kan dökülerek kazanılmış Politik Bağımsızlığın kaybedilmesine neden adeta göz yumulmuştur?

Geri kalmış Ülkelerde Kurtuluş Savaşı sonunda topluma hakim olan genellikle coşkulardır. Aslında sömürgeci ya da içteki «müsbetebite karşı -çoklukla her ikisine birden- kazanılmış başarının ulusu coşturması olağandır da. Önemli olan Ekonomik Bağımsızlık Savaşının ne olduğunu tayin etmek ve coşkunları bu savaşa kanalize etmektir. Ama bundan da önemlisi Ekonomik Bağımsızlık Savaşında çıkarı olan bütün ilerici ve demokratik güçlerin tek cephede birleşmesidir. Ekonomik Bağımsızlık savaşı aslında antiemperyalist bir savaş olduğuna göre, bu Antiemperyalist Cephe etrafında -çıkarları gereği- hangi sınıf ve tabakaların birleşebileceğinin bilinmesi gerekir. Bu sınıf ve tabakalar hangileridir?

İŞÇİ SINIFI — Hiç şüphesiz bu Antiemperyalist Cephenin başında İşçi Sınıfı bulunacaktır. Zira tarihin kaydettiği bu en ilerici sınıf, kendisi ve toplumun kurtulması için emperyalizmin yok edilmesinin baş-şart olduğunu bilir. Hiç bir sınıf ve toplum katının çıkarları işçi sınıfındaki gibi açık ve kesinlikle emperyalizm ile çatışmaz. Kaldı ki işçi sınıfını buna iten teknik nedenler de vardır. Emperyalizmin kovulması ya da yeniden sokulmaması savaşı başarıya ulaştığında, yerli sanayi ister istemez doğacak, bu sayede işsizler ordusu işe kavuşacağı gibi endüstrinin geişmesi ile sayıca da artacak işçi sınıfının, sosyal - politik hayattaki rolü daha da etkili olacaktır. Üretime katılırken bile zaten toplu —bir arada— olan işçi sınıfının bu Antiemperyalist Cephenin öncülüğünü yapması, savaşın başarıya ulaşmasının şartıdır.

KÖYLÜLER — Feodalist düzenin üretim ilişkileri, üretim güçlerini, ki bu devrede köylü sınıfıdır, geliştirdi. Demirin eritilip işlenmesi, manifaktürün doğuşundan etkilenen köylü sınıfı feodalizmin kuruluşunda feodalist toplumu ekonomik ve politik yönden ileriye itmiştir. Gelişen üretim güçlerinin, sonunda, üretim ilişkilerinin değişmesini istemesi doğal olarak hâkim sınıfların —burada büyük toprak sahipleri— çıkarı ile çatıştı. Bir yanda toplum düzenini, kendi çıkarı için, ileriye götürmek isteyen köylü sınıfı, öbür yanda düzeni geri itmeye çabalayan büyük toprak sahipleri sınıfı. Gerici büyük toprak sahipleri sınıfı, toplumun gelişmesini önleyemedi. Ne var ki emeğin toplumdaki bölüşülmesinin artması sonucunda şehir doğmuş, köy ve şehir arasındaki aykırılıklar belirmişti. Böylece de köylü sınıfı ilericilik niteliğini yitirmiş, temel sınıf olmaktan çıkmıştır.

Toprak özlemi içindeki köylünün Antiemperyalist Cephede olması sadece mümkün değil üstelik şarttır da. Köylü ile işbirliği sağlanmadıkça Ekonomik Bağımsızlık Savaşı başarıya ulaşamıyacaktır. Gerekli olan, emperyalizm ile var olan çıkar çatışmasını köylüye anlatmak ve emperyalizmin kökü kazınmadıkça özlemine kavuşamıyacağını öğretmektir.

AYDINLAR — İlk çağlardan beri varolan ve üretime başına buyruk katılmıyan bu toplum tabakası, hiçbir zaman ayrı bir sınıf olamamıştır. Bundan sonra da olamıyacaktır. Bu yüzden tarih boyunca şu ya da bu sınıfın, ama her zaman hâkim sınıfların, hizmetinde olmuş, hattâ ezilenlerin üstünde sömürenlerin baskı mekanizması rolünü oynamıştır. Bu pek şaşılacak şey değildir. Bir kere sınıflı toplumda eğitimin hâkim sınıfların ideolojisi ile beslenmesi yüzünden, yarının aydını bu türlü bir ideoloji ile yoğurulmaktadır. Üstelik eğitim olanaklarından, büyük çoklukla, hâkim sınıfların yararlandığı da bir gerçektir.

Bu özellikleri yüzünden aydınların bir kısmı antiemperyalist cephenin karşısına geçecek, bir kısmı ilgisiz kalacak, küçük bir kısmı da bilinçle antiemperyalist cephenin içinde olacaktır. Hattâ bu bir avuç cesur halk çocuğu, Antiemperyalist Cephede çıkarları olan sınıf ve tabakaları bu cepheye yönelterek cephenin organizasyonunda ve daha sonra da yönetiminde rol oynayacaklardır.

MİLLÎ BURJUVAZİ — Burjuvanın toplumcu akımla işbirliği söz konusu olsaydı, tarih okumamışsak işbirliğine yanaşır der geçerdik. Ancak antiemperyalist akım karşısında Millî Burjuvazi çift karakterlidir. Millî Kurtuluş Savaşı sırasında —elbet varolması şartıyla— Millî Burjuvazi genellikle savaşa katılmaktadır. Tabii yabancı emperyalist çevrelerle henüz bağ kurmamış olması şartiyle. Ancak politik özgürlüğün kazanılması ile burjuvazi için savaş bitmiştir. Daha doğrusu kendisi için yeni bir savaş başlamıştır: daha çok kazanmak, daha çok mal-mülk sahibi olmak. Bu tutumdaki burjuvazi, endüstrinin kurulmamış olması, bir de dış sömürge bulunmayışı yüzünden kapitalist ekonomi sistemi ile sermaye birikmediğini görerek, emperyalist düzeye ulaştığı için mal ihracı yolu ile değil, mali sermaye yolu ile sömürücülüğe başlamış yabancı kapitalist çevrelerle işbirliğine, rahatlıkla, yanaşır. Öz yurdunun milyonlarca insanının alın terinin yabancı emperyalistler tarafından sömürülmesi burjuvazi için artık önemli değildir. Üstelik emekçi halkın uyanışını durdurmak, baskı yolu ile halkı susturmak yoluna sapmakta, yabancı sömürücüler ve yerli reaksiyonerle birleşerek faşist bir rejim kurmakta —Brezilyada olduğu gibi— tereddüt etmemektedir.

Orta ve küçük burjuvaziye gelince. Kapitalist sınıfın deforme olmaya mahkûm bu tabakaları günün birinde kapitalist olamıyacaklarına inandırılacakları ölçüde antiemperyalist cepheye katılacaklardır.

Meseleyi doğru koymak zorundayız. Ekonomik bağımsızlık savaşı çeşitli partilerdeki üç-beş aydının bir araya gelmesiyle başarılabilecek bir savaş değildir. Bu savaş aslında politiktir ve muhalefette de olsa antiemperyalist, ilerici bir partinin öncülüğünde başarıya yönelir. Kesin başarı ise halkın devletin yönetimine aktif bir şekilde katılması, daha başka bir deyimle, emekçilerin yönetimde söz ve karar sahibi olması ile mümkündür.

DÖNÜŞÜM ★ Onbeş Günlük Siyasi Gazete ★ Fiatı 1 Lira ★ Sahibi : ATAOL BEHRAMOĞLU ★ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : ÜMİT HASSAN ★ Teknik Yönetmen : YURDAKUL ALPAY ★ Abone : Yıllığı 20 TL., Altı aylığı 10 TL. ★ İlân : Özel anlaşmaya bağlıdır. ★ Yönetim Yeri : Selânik Cad. 28/1 - ANKARA ★ Yazışma ve Abone adresi : Alper Aktan P. K. 45 — Cebeci - ANKARA ★ «Dönüşüm» adı anılmadan hiçbir yazı ve resim başka yerde yayınlanamaz. ★ Basılmayan yazılar pul gönderilirse geri yollanır ★Dizildiği ve basıldığı yer : BAŞNUR MATBAASI - ANKARA ★

DÖNÜŞÜM

GERÇEK AYDININ GAZETESİ